

Vergaderjaar 2008–2009

30 512

Gezinsbeleid

Nr. 5

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 27 mei 2009

De algemene commissie voor Jeugd en Gezin¹, heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister voor Jeugd en Gezin over de brief van 3 november 2008 inzake de nota gezinsbeleid «De Kracht van het Gezin» (Kamerstuk 30 512, nr. 4).

De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 26 mei 2009. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Heijnen

De griffier van de commissie,
Teunissen

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Dijsselbloem (PvdA), Çörüz (CDA), Gerkens (SP), ondervoorzitter, Sterk (CDA), Van Miltenburg (VVD), Van Dijken (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Koşer Kaya (D66), Jonker (CDA), Teeven (VVD), Wolbert (PvdA), Voordewind (CU), Zijlstra (VVD), Bouchibti (PvdA), Langkamp (SP), Ouwehand (PvdD), Agema (PVV), Leijten (SP), Dibi (GL), Heijnen (PvdA), voorzitter, Van Toorenburg (CDA), Uitslag (CDA) en Vacature (SP).

Plv. leden: Vacature (SGP), Heerts (PvdA), Omtzigt (CDA), Kant (SP), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Eijssink (PvdA), Nicolai (VVD), Biskop (CDA), Van der Ham (D66), De Pater-van der Meer (CDA), Verdonk (Verdonk), Bouwmeester (PvdA), Wiegman-van Meppelen Scheppink (CU), Schippers (VVD), Timmer (PvdA), Gesthuizen (SP), Vacature (PvdD), Bosma (PVV), De Wit (SP), Vacature (GL), Arib (PvdA), De Vries (CDA), Van Dijk (CDA) en Karabulut (SP).

1

Waarom wordt er in de nota «de kracht van het gezin» nauwelijks ingegaan op de situatie van pleegkinderen? Bent u bereid om in een brief apart op dit onderwerp in te gaan? Zo nee, waarom niet?

De nota gezinsbeleid met de titel «de kracht van het gezin» biedt een samenhangend beleidskader voor alle onderwerpen die het gezin raken op hoofdlijnen. Dit geldt ook voor de situatie van pleegzorg, pleegouders en pleegkinderen.

In mijn brief van 22 juli 2008 «Gezin boven tehuis» ben ik uitgebreider ingegaan op de positie van pleegzorg in Nederland¹. Daarnaast heeft in opdracht van mij een onderzoek plaatsgevonden naar de samenloop van kinderbijslag, kindertoeslag (kindgebonden budget) en pleegvergoeding. Zoals ik in mijn brief van 5 maart schreef (Kamerstuk 31 279, nr. 5 d.d. 5 maart 2009) worden de uitkomsten hiervan bij de voorjaarsbesluitvorming in het kabinet over de begroting betrokken vanwege mogelijke budgettaire consequenties. De implementatietermijn is afhankelijk van de te maken beleidskeuzen.

2

Hoe komt het dat slechts 3 van de 10 geïnterviewden in de nota «de kracht van het gezin» man zijn? Is opvoeden nog steeds «vrouwenwerk»? Zo nee, kunt u uw antwoord toelichten?

De vraag om mee te werken aan een interview voor de nota «de kracht van het gezin» is aan beide ouders voorgelegd. Er waren meer aanmeldingen van vrouwen, hier is niet bewust op geselecteerd.

Overigens blijkt wel uit de Emancipatiemonitor 2006 dat de verzorging van kinderen nog grotendeels door vrouwen wordt gedragen. In de categorie ouders met het jongste kind tussen nul en vijf jaar besteden vrouwen in 2005 gemiddeld 20,7 uren en mannen gemiddeld 10 uur. In de categorie ouders waarvan het jongste kind tussen de 6 en 14 jaar is, besteden vrouwen gemiddeld 9,4 uren en mannen gemiddeld 3,6 uren per week aan de zorg van de kinderen.

3

Hoe beoordeelt u de constatering van FNV-bestuurder Wind die in haar brief aan de Kamer (2009Z00180) schrijft dat dit kabinet «er alles aan doet om verlofregelingen zo onaantrekkelijk mogelijk te maken» om maar te voorkomen dat meer vaders en moeders er gebruik van gaan maken?

Ik onderschrijf deze kwalificatie niet. Met ingang van 1 januari jongstleden is het ouderschapsverlof verlengd van 13 naar 26 weken voor vaders én moeders en is een mogelijke drempel voor gebruik ervan verlaagd door aan de ouderschapsverlofkorting niet langer de voorwaarde te stellen van deelname aan de levensloopregeling. In de Beleidsverkenning modernisering regelingen voor verlof en arbeidstijden doet het kabinet een groot aantal voorstellen voor flexibilisering van de bestaande regelingen met het doel het gebruik van deze regelingen beter te laten aansluiten op de behoeften van de betrokkenen. Aan de betekenis daarvan doet niet af dat het kabinet van oordeel is dat verlof niet altijd het aangewezen instrument is om arbeid en zorg te combineren en dat – behoudens situaties waarin vergoeding van het verlof op grond van een maatschappelijk belang gerechtvaardigd is – gehele of gedeeltelijke loondoorbetaling een arbeidsvoorwaardelijke aangelegenheid is.

4

Hoe beoordeelt u de constatering van FNV-bestuurder De Wind die in haar brief aan de Kamer (2009Z00180) schrijft dat dit kabinet veel vrouwen tot armoede veroordeelt na scheiding of overlijden van de partner?

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 279, nr. 3.

Het kabinet is zich ervan bewust dat alleenstaande ouders (en dit zijn voor het overgrote deel alleenstaande moeders) een relatief hoge kans hebben op een laag inkomen. In 2005 heeft 22,9% van de alleenstaande ouders een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Voor de bevolking als geheel bedraagt dit 9,3%. Tegelijkertijd kan, juist bij alleenstaande ouders, een aanzienlijke daling van het aandeel lage inkomens worden geconstateerd. In 2000 was dit aandeel alleenstaande ouders met een laag inkomen nog 49,2% in plaats van 36,4%. Bovendien hebben de meeste alleenstaande ouders met alleen kinderen onder de 18 jaar dit lage inkomen niet langdurig. Het aandeel alleenstaande ouders met alleen kinderen onder de 18 jaar dat langdurig (dat wil zeggen ten minste vier jaar achter elkaar) een laag inkomen heeft, bedraagt in 2006 12,7%¹.

Ook kan worden geconstateerd dat in toenemende mate alleenstaande moeders aan het werk zijn². De arbeidsdeelname van alleenstaande moeders is in de jaren 2001–2007 met 7 procent toegenomen van 51% naar 58%. Hierbij hebben werkende alleenstaande moeders vaker grotere banen dan werkende moeders met een partner. Van de niet werkende alleenstaande moeders geeft een minderheid (ongeveer 30%) aan dat zij niet wil of kan werken vanwege de zorg voor gezin of huishouden. De stelling van de FNV dat – mede vanwege de moeilijkheden om arbeid en zorg te combineren – alleenstaande moeders tot armoede veroordeeld zijn, is in zijn algemeenheid dan ook niet juist.

Er bestaat een aantal regelingen ten aanzien van alleenstaande ouders (zie ook vraag 76), zoals een hogere bijstandsuitkering, de alleenstaande ouderkorting en de aanvullende alleenstaande ouderkorting. Tevens profiteren alleenstaande ouders van de omzetting van de kinderkorting in de kindertoeslag en vervolgens de invoering van het kindgebonden budget en van de inkomensafhankelijke combinatiekorting.

Per 1 januari 2009 is het experiment bevordering arbeidsinschakeling alleenstaande ouders van start gegaan. Aanleiding voor dit experiment is de afspraak uit het Coalitieakkoord dat er een regeling komt die werken in deeltijd financieel aantrekkelijk maakt voor sollicitatieplichtige alleenstaande ouders.

Specifiek ten aanzien van vrouwen die achterblijven na scheiding heeft het kabinet onlangs het wetsvoorstel inning partneralimentatie naar uw Kamer gestuurd. Daarin wordt een verplichtender en dwingender inning van partneralimentatie voorgesteld.

Het is van belang dat kinderen gelijke kansen krijgen om hun talenten te ontplooiën, ongeacht het inkomen van hun ouders. In 2008 en 2009 wordt jaarlijks extra 40 miljoen euro aan gemeenten beschikbaar gesteld om het aantal kinderen dat maatschappelijk niet meedoet om financiële redenen met de helft terug te brengen. Inmiddels hebben ruim 200 gemeenten middels een convenant met de staatssecretaris van SZW aangegeven de ambitie van het kabinet te delen. Overigens worden ook door het inzetten van brede scholen laagdrempelige voorzieningen geboden, waarbij onderwys samenwerkt met opvang, zorg, welzijn, sport en cultuur. De *Impuls brede scholen, sport en cultuur* geeft een deel van de middelen aan gemeenten, doel is om in 2012 2500 fte's aan combinatiefunctie te hebben gecreëerd.

5

Hoewel in de nota wel wordt gesproken over eenoudergezinnen, is er vrijwel geen aandacht voor deze specifieke groep. Wel is er speciaal beleid gericht op migrantenouders. Kan de minister uiteenzetten waarom er niet gekozen is voor specifiek beleid op het gebied van alleenstaande ouders?

¹ CBS Statline.

² (Moniek Coumans. Alleenstaande moeders op de arbeidsmarkt. Sociaaleconomische trends, 4e kwartaal 2008. Voorburg/Heerlen: CBS)

In deze nota is een beleidskader gehanteerd dat voor alle gezinnen en mensen die een gezin willen stichten relevant is en dus niet primair gericht op specifieke groepen van gezinnen. Verschillende maatregelen in de drie genoemde categorieën, te weten:

- tijd voor het gezin (bijvoorbeeld ondersteuning kinderopvang),
- investeren in gezinnen (bijvoorbeeld kindgebonden budget, voorkomen van sociale uitsluiting door additionele budgetten op gemeenteniveau) én
- versterken van de opvoeding (bijvoorbeeld opvoedingsadvies in de buurt)

zijn zowel voor twee- als voor eenoudergezinnen relevant.

6

In de uitzending van het programma Netwerk van 7 januari 2009 blijkt dat veel (91%) jeugdhulpverleners geen vertrouwen hebben in het beleid van het ministerie JenG. In het licht van de wachtlijsten en de door de jeugdhulpverleners ervaren werkdruk, welke prioritering geeft de minister aan deze nota binnen zijn beleidsagenda?

Het onderzoek met de titel Onderzoek jeugdzorg dat Netwerk in samenwerking met de ABVAKABO FNV heeft verricht, vormde de basis voor de uitzending van het programma Netwerk van 7 januari 2009. Een van de stellingen van het onderzoek luidde: «Ik heb vertrouwen in het beleid van minister Rouvoet.» 9% van de respondenten was het met deze stelling geheel oneens, 30% oneens, 52% neutraal en 9% geheel mee eens. De conclusie dat 91% van de jeugdhulpverleners geen vertrouwen heeft in het beleid van de minister voor Jeugd en Gezin kan op basis van deze stelling en de uitkomsten van de meting niet getrokken worden.

De uitzending laat wél zien dat de door medewerkers ervaren werkdruk in de jeugdzorg hoog is. Dit signaal neem ik serieus. In overleg met het IPO en de MOgroep is een samenhangend pakket van maatregelen ontwikkeld om de werkdruk in de jeugdzorg te verminderen.

Goed gezinsbeleid is gericht op het versterken van de eigen kracht van gezinnen, waardoor de kans dat kinderen zich gezond ontwikkelen wordt vergroot. Versterking van de eigen kracht van het gezin is van één van de centrale punten van mijn beleidsprogramma. Om die reden hecht ik veel belang aan de samenhangende gezinsvisie en de uitwerking daarvan zoals opgenomen in de gezinsnota.

7

De minister geeft aan dat de arbeidsparticipatie, en daarmee de economische zelfredzaamheid van vrouwen, is toegenomen. Hoe ziet de minister de maatregelen van de staatssecretaris van OCW ten aanzien van de maatregelen met betrekking tot kinderopvang?

In 2008 werden ongeveer 715 000 kinderen uit ongeveer 468 000 gezinnen via de kinderopvangregeling opgevangen. In 2004 waren dit nog 340 000 kinderen. Tussen 2005 en 2008 is sprake van een groei van 91% van het aantal kinderen dat gebruik maakt van formele opvang, waarvoor de ouders een kinderopvangtoeslag ontvangen. Het groeiende gebruik van formele kinderopvang lijkt grotendeels wel te worden aangewend voor de combinatie van arbeid en zorg. Uit de Macro Economische Verkenning 2008 kan worden afgeleid dat de door de staatssecretaris genomen maatregelen, onder meer om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen, slechts een beperkt effect zullen hebben van circa – 0,1% op de arbeidsparticipatie ten opzichte van de situatie waarbij geen maatregelen zouden zijn genomen (Kamerstukken II, 2007–2008, 31 322, nr. 25).

8

In de inleiding wordt gesproken over de rol van de overheid. Er wordt geconstateerd dat de verantwoordelijkheid primair bij de ouders ligt. De overheid heeft een rol die gekenmerkt wordt als «betrokken maar begrensd». Kan de minister hier specifiek over uitweiden, mede in het

licht dat in paragraaf 3.3.2 Kind en scheiding de overheid wel een actieve rol wil gaan spelen? Waar is de begrenzing van de rol van de overheid?

Ouders zijn zelf primair bevoegd en verantwoordelijk voor hun gezin en de opvoeding van hun kinderen. De overheid dient dit te respecteren en beschermen. Daarnaast heeft de overheid de taak om de voorwaarden te scheppen, zodat gezinnen goed kunnen functioneren. Bijvoorbeeld door financiële ondersteuning of voldoende aanbod voor opvoedondersteuning. Tenslotte heeft de overheid de taak om in te grijpen in het ouderlijk gezag als de veiligheid van het kind in het geding is, het gezin (tijdelijk) niet in staat blijkt om eigen kracht goed te functioneren en ouders geen hulp aanvaarden.

In «Kind en scheiding» wordt deze lijn gevolgd. Primair zijn het de ouders die zelf vorm geven aan hun verantwoordelijkheid. De wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding (TK 30 145) is hiervan een voorbeeld.

Het is een feit dat in sommige gezinnen conflicten spelen en/of in andere er sprake is van scheiding. Beide kunnen grote gevolgen hebben voor kinderen. Het zijn wederom de ouders die zelf het belang van het kind centraal moeten stellen. In voorwaardenscheppende sfeer zet ik in op het versterken van de kracht van deze gezinnen. Door te zorgen dat er adequaat aanbod wordt gevormd en daar waar dit afwezig is, te laten ontwikkelen door professionals. Bij dit laatste valt te denken aan relatie-ondersteunend aanbod. Er is daarbij uiteraard geen sprake van enige verplichting tot deelname.

Ook als er sprake is van een echtscheiding heeft de overheid de taak om in te grijpen in het ouderlijk gezag als de veiligheid van het kind in het geding is en ouders geen hulp aanvaarden. Het streven is om dit zoveel mogelijk te voorkomen door het versterken van de kracht van gezinnen. Dat is de reden om als overheid sterker in te zetten in het traject voorafgaand aan de scheiding. De rol van de overheid is daar dan ook betrokken, maar begrensd.

9

Heeft de minister een andere definitie van het gezin overwogen dan de definitie uit 1996? Is er onder de huidige definitie sprake van discriminatie, nu ongelijke gevallen gelijk worden behandeld terwijl er fundamentele verschillen bestaan? Hoe doet de minister onder de huidige definitie voldoende recht aan onderscheidende en constituerende elementen als bloedverwantschap en de mogelijkheid van procreatie?

De beleidsdefinitie van het gezin, zoals we deze sinds 1996 in Nederland hanteren is bedoeld om de reikwijdte van het overheidsbeleid te definiëren. De in de vraag genoemde elementen maken daar geen deel van uit. Van discriminatie, in de zin van ongerechtvaardigd onderscheid maken, is geen sprake.

10

Kan de minister toelichten waarom hij het onmogelijk acht om als overheid een voorkeur uit te spreken voor een bepaalde gezinsvorm, terwijl tegelijkertijd de ondersteuning van alle gezinsvormen gehandhaafd blijft?

Als minister voor Jeugd en Gezin draag ik verantwoordelijkheid voor alle kinderen, jongeren en gezinnen in Nederland en niet voor het ene gezin meer dan voor het andere.

11

Wanneer de minister geen ideaaltype voor het Nederlandse gezin beoogt te geven, betekent dit dan dat daarmee alle gezinsvormen als gelijkwaardig en even goed worden beschouwd? Zo nee, waarom spreekt de

minister dan geen voorkeur uit voor bepaalde gezinsvormen, aangezien zijn doel is om het functioneren van goede gezinnen te versterken?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de antwoorden op vragen 9 en 10.

12

Waarom kwalificeert de minister de economische zelfstandigheid van vrouwen enkel als een positieve ontwikkeling? Erkent de minister dat economische zelfstandigheid in nogal wat gevallen juist een prikkel betekende om tot echtscheiding te besluiten? Is de minister ook van mening dat de belastingwetgeving ten aanzien van gezinnen moet uitgaan van collectiviteit in plaats van individualiteit? In hoeverre kan het centraal stellen van het gezin als collectief in de belastingwetgeving volgens de minister bijdragen aan het stimuleren van goede gezinnen?

Door economische, sociale en culturele veranderingen hebben vrouwen meer mogelijkheden gekregen om zich te ontwikkelen in scholing en arbeid. Hiermee is de keuzevrijheid voor mannen en vrouwen én voor gezinnen toegenomen, en dit is een positieve ontwikkeling. De stelling dat economische zelfstandigheid een prikkel tot echtscheiding is, onderschrijf ik niet. Het is een feit dat het aantal echtscheidingen onder meer door de invoering van de Bijstandswet in 1965 is toegenomen. Dit neemt niet weg dat in de meeste gevallen de financiële situatie erop achteruit gaat als gevolg van de scheiding. Armoede is een grote risicofactor na scheiding. Een groot deel van de eenoudergezinnen, en dit betreft veelal de moeders, wordt hiermee geconfronteerd. Bovendien gaat deze stelling voorbij aan de grote emotionele en sociale impact die een scheiding kan hebben.

De Belastingherziening 2001 is een verdere stap geweest in de al eerder in gang gezette individualisering van de belastingwetgeving, in het bijzonder door het waar mogelijk wegnemen van belemmeringen voor de arbeidsdeelname van weinig of niet-verdienende partners, in de praktijk veelal vrouwen. Dit sluit aan bij de maatschappelijke werkelijkheid waarin steeds meer vrouwen betaalde arbeid verrichten. Uit een onderzoek dat het Centraal Planbureau in het kader van de evaluatie naar de belastingherziening heeft uitgevoerd kan voorzichtig worden geconcludeerd dat deze herziening een positief effect heeft gehad op de werkgelegenheid van vrouwen.

Het kabinet wil met het gezinsbeleid ouders in staat stellen om goed te functioneren, en hun keuzevrijheid bevorderen. Hiervoor hebben gezinnen tijd, middelen en vaardigheden nodig. Om gezinnen financieel te ondersteunen heeft het kabinet, naast de kinderbijslag, gekozen voor invoering van het kindgebonden budget, in plaats van fiscale maatregelen.

13

Zowel in paragraaf 1.2 (aandachtspunten voor gezinsbeleid) als in paragraaf 2.1.2 (geboorten) verwijst de minister naar het onderzoek van de Raad voor de Volksgezondheid over de leeftijd waarop Nederlandse vrouwen hun eerste kind krijgen. In hoofdstuk 3 (beleidsmaatregelen) komt de minister hier niet op terug. Betekent dit dat de minister niet voornemens is hier specifiek beleid op te gaan voeren?

De minister van VWS en ik vinden het belangrijk dat toekomstige ouders beschikken over de relevante medisch-inhoudelijke informatie. De informatie over de medische risico's van een zwangerschap op oudere leeftijd is via verschillende kanalen beschikbaar, zoals via de zorgprofessionals. De minister van VWS en ik hebben het voornemen ervoor te zorgen dat deze medisch-inhoudelijke informatie breder beschikbaar komt, ook voor jongere mensen die nog in opleiding zijn en die niet veel in contact komen

met de zorg. De minister van VWS en ik zijn in overleg om te bezien hoe, in overleg met de betrokken beroepsgroepen, het beste vorm hieraan kan worden gegeven via de bestaande informatiekanalen (zie ook het antwoord op vraag 53).

14

Wat verstaat de minister precies onder het begrip keuzevrijheid? Is het de overheid om het even welke keuze door ouders gemaakt wordt ten aanzien van de combinatie van arbeid en zorg? Zo nee, wordt het begrip keuzevrijheid niet uitgehold wanneer het betekent dat ouders in een ongunstiger financiële positie geraken ten opzichte van andere ouders wanneer zij af willen wijken van de koers die de overheid wenselijk acht?

Hoe ouders de combinatie van arbeid en zorg verdelen is hun eigen keuze. De overheid kan en wil dit niet voorschrijven. Wél wil de overheid behulpzaam zijn bij het mogelijk maken van keuzen. Dit geldt ook ten aanzien van gezin en werk. Om het een reële keuze te laten zijn hanteert de overheid een mix van instrumenten waardoor verschillende keuzemogelijkheden ondersteund worden (bijvoorbeeld introductie kindgebonden budget, handhaving van de overdraagbare heffingskorting voor alleenverdieners-huishoudens met kleine kinderen, een aantal fiscale maatregelen, verbetering van de kinderopvang en verlenging van het ouderschapsverlof).

15

Kan de minister reageren op het spraakwolkje op pagina tien? Is dit reclame voor goed gezinsbeleid en acht de minister de opvatting realistisch dat twee volle banen goed te combineren zijn met de zorg voor kinderen? In hoeverre kan men nog spreken van een gezin wanneer beide ouders hun kinderen bewust vier dagen nauwelijks zien?

In het spraakwolkje op pagina 10 staat: «Voor ons is het geen belasting om twee volle banen te combineren met de zorg voor de kinderen». In een ander spraakwolkje staat: «Ik heb er voor gekozen om niet te werken. Het maakt het leven gemakkelijker en overzichtelijker». Dit soort spraakwolkjes zijn in de nota opgenomen ter verduidelijking van de diversiteit aan keuzen ten aanzien van de combinatie gezin en werk. Gezinsbeleid ondersteunt de verschillende keuzen van ouders opdat kinderen de zorg krijgen die zij behoeven en ouders de mogelijkheid hebben om naast de zorg voor kinderen ook te kunnen participeren op de arbeidsmarkt.

16

Welke maatregelen heeft dit kabinet genomen en/of gaat dit kabinet nog nemen om te stimuleren dat mannen minder gaan werken?

Dit kabinet heeft verschillende maatregelen getroffen om vaders te stimuleren een actieve rol in de opvoeding van de kinderen te spelen. Per januari 2009 is bijvoorbeeld het ouderschapsverlof verlengd van 13 naar 26 weken. Door deze verruiming beschikken vaders binnen hun reguliere werkkring over meer tijd voor de verzorging van de kinderen. Verder is per januari 2009 de voorwaarde van deelname aan de levensloopregeling om in aanmerking te komen voor de ouderschapsverlofkorting (50% van het minimumloon) vervallen. Hierdoor wordt het voor werkende ouders – en dus ook voor vaders – gemakkelijker om voor de ouderschapsverlofkorting in aanmerking te komen. Mogelijkheden voor een flexibilisering van de verlofregelingen heeft het kabinet gepresenteerd in de Beleidsverkenning modernisering regelingen voor verlof en arbeidstijden. In deze beleidsverkenning is ook aandacht gevraagd voor de betekenis die meer flexibele arbeidstijden kunnen bieden voor het creëren van tijd voor zorgtaken. Daarbij kan het gaan om instrumenten als een deel van het werk thuis verrichten of comprimering van de werkweek, bijvoorbeeld in een

patroon van 4 dagen 9 uur (zie ook de reactie op het Plan van de Man¹). Uit onderzoek dat ten behoeve van de conferentie over werkende gezinnen op 9 maart 2009 is uitgevoerd blijkt dat mannen meer voor kinderen denken te gaan zorgen als de arbeidstijden meer flexibel of ze thuis kunnen werken. Zie voor de uitkomsten van dit onderzoek www.werkendegezinnen.nl

17

In de nota wordt de verandering van de sociale context door de afgenomen betrokkenheid bij de buurt waarin men woont en verzakelijking van publieke voorzieningen benoemd als oorzaak van het ontbreken van een sociaal netwerk waar ouders op terug kunnen vallen, maar vervolgens wordt in deze nota hierover niet meer gesproken. Hoe gaat dit kabinet ervoor zorgen dat mensen weer betrokken raken bij hun buurt en dat de verzakelijking van publieke voorzieningen wordt tegengegaan zodat ouders meer kansen hebben op een stevig sociaal netwerk?

Met de VNG en gemeenten wil ik de gezins- en kindvriendelijkheid van gemeenten versterken. Het stimuleren van de sociale omgeving van gezinnen vormt hier onderdeel van. Het Centrum voor Jeugd en Gezin kan, evenals «brede scholen», hier actief aan bijdragen. Bijvoorbeeld door het creëren van mogelijkheden voor ontmoeting tussen ouders.

Binnen de wijkaanpak staat bewonersparticipatie, betrokkenheid van bewoners bij hun wijk, centraal. Bewonersbetrokkenheid bij het opstellen en uitvoeren van de wijkactieplannen is een voorwaarde in het kader van de wijkaanpak. Hierbinnen is onder meer € 95 miljoen beschikbaar in de periode 2008–2011 aan bewonersbudgetten voor de 40 wijken en de G31 gemeenten om bewonersinitiatieven te stimuleren. Tevens zijn er lokale experimenten waarbij gemeenten en bewoners initiatieven kunnen indienen die de zeggenschap van bewoners versterken (meer ruimte, inspraak, invloed) en/of er voor zorgen dat meer bewoners bereikt en betrokken worden bij de wijk.

Verder zal ik in de nota Jeugdcultuur ingaan op de wijze waarop de sociale netwerk van jeugdigen en hun ouders zal worden versterkt.

18

Hoe worden de sociaal-economische gezondheidsverschillen aangepakt?

Het kabinet heeft op 22 december 2008 zijn beleidsplan voor de aanpak van de sociaaleconomische gezondheidsverschillen aan de Kamer aangeboden (brief van de minister van Volksgezondheid, mede namens de minister van WWI, TK 2008–2009, 22 894, nr. 209).

19

Op welke termijn kan de Kamer concrete voorstellen in het kader van het concept «Gezinsvriendelijke werkgever» verwachten?

De in de nota «de kracht van het gezin» aangekondigde Conferentie over gezinsvriendelijke werkgevers heeft plaatsgevonden op 9 maart 2009. Deze conferentie is georganiseerd door de minister voor Jeugd en Gezin in samenwerking met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De sociale partners waren ook bij de organisatie van de conferentie betrokken. Met de conferentie Werkende Gezinnen wilde het kabinet de krachten bundelen en één visie ontwikkelen op de combinatie van werk en gezin.

Tijdens de conferentie tekende zich het beeld af dat het steeds meer noodzakelijk is dat organisaties in alle sectoren rekening houden met het gezinsleven van hun medewerkers en hen daarin ondersteunen. Het accent moet daarbij komen te liggen op het meer ruimte bieden in de tijd waarin en de plaats waarop wordt gewerkt. Die ruimte is te vinden in

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 30 420, nr. 124.

flexibiliteit: meer thuiswerken, flexibele arbeidstijden, zelf inroosteren en in deeltijd werken. Belangrijk voor een betere combinatie van gezin en werk is de dialoog tussen werkgevers, werknemers en de overheid. Daarom is ook geconcludeerd dat het een belangrijk onderwerp voor de agenda van het vooreen najaarsoverleg is. Een overzicht van alle activiteiten voor het komende jaar op het gebied van het combineren van arbeid en zorg is binnenkort te zien op de website www.werkendegezinnen.nl.

20

Waarom wordt de betrokkenheid van vaders bij de opvoeding in de nota een aantal keer expliciet genoemd? Mag niet verondersteld worden dat vaders en moeders in beginsel beide voldoende betrokken zijn bij de opvoeding? Waarop is het wantrouwen ten aanzien van de betrokkenheid van vaders gebaseerd? Kan worden aangetoond dat de meeste vaders tot heden in kwalitatieve zin kennelijk beperkt in de opvoeding hebben gefunctioneerd?

Uit de Emancipatiemonitor 2006 blijkt dat de verzorgen van kinderen nog grotendeels door vrouwen wordt gedragen (zie ook het antwoord op vraag 2). Het zijn ook meestal de vrouwen die minder gaan werken. Er is hier geen sprake van een kwalitatief oordeel over de betrokkenheid van vaders bij de opvoeding, maar een constatering op basis van kwantitatieve gegevens.

21

Hoe is de doelstelling om betrokkenheid van vaders te vergroten te rijmen met de stelling dat de overheid niet wil sturen in opvattingen over het gezin, bijvoorbeeld als het gaat om taakverdeling tussen man en vrouw? Is het een taak van de overheid om te constateren dat vaders meer betrokken zouden moeten zijn?

Gezinnen moeten vrij zijn om zelf keuzen te maken, ook als het gaat over de taakverdeling tussen man en vrouw. In de praktijk zien we dat meestal de moeders minder gaan werken. Aan deze keuze liggen goeddeels culturele overwegingen ten grondslag, zoals ook het SCP concludeert in de recent verschenen studie «Verdeelde tijd». Het is nog steeds vanzelfsprekend dat de zorg voor kinderen goeddeels door vrouwen op zich worden genomen, en dat zij daarvoor in deeltijd gaan werken.

Met de voorstellen zoals die in de Beleidsverkenning modernisering regelingen voor verlof en arbeidstijden zijn opgenomen, worden voor vaders de mogelijkheden vergroot om naast hun werk tijd vrij te maken voor de zorg voor hun kinderen, zoals een meer flexibele opname van het ouderschapsverlof en meer flexibele arbeidstijden. Op deze manier wil het kabinet niet de opvattingen over het gezin voorschrijven maar wel reële keuzemogelijkheden voor de diverse voorkeuren van ouders ondersteunen.

22

Op welke wijze zal het kindgebonden budget de financiële positie van gezinnen met een middeninkomen beïnvloeden?

Het kindgebonden budget heeft een positieve invloed op de financiële positie van veel gezinnen met een middeninkomen. Het kindgebonden budget geeft gezinnen met kinderen een inkomensafhankelijke toeslag, afhankelijk van het aantal kinderen. Deze toeslag wordt vanaf een verzamelinkomen van € 29 914 geleidelijk afgebouwd met 6,5%. Dat betekent dat van elke euro die een huishouden met kinderen boven deze grens zit, er 6,5 cent minder kindgebonden budget ontvangen wordt. Gezinnen met middeninkomens ontvangen ook een kindgebonden budget, al zullen

zij in de meeste gevallen niet het maximale bedrag ontvangen. Verder geldt dat naarmate het aantal kinderen in een huishouden toeneemt zij meer profiteren van het kindgebonden budget.

23

Op welke wijze zal de verbetering van het gebruik van conflicthantering en het vergroten van opvoedkwaliteiten van ouders tijdens samenleven of na scheiding vorm gegeven worden?

Ik heb geconstateerd dat er meerdere vragen zijn gesteld over het aanbod op het terrein van scheiding, inclusief het bevorderen van relatievaardigheden. Om die reden zal ik er bij deze vraag uitvoeriger op ingaan. Het Kennisprogramma van Jeugd en Gezin is ingesteld om kennisontwikkeling (waar dat nodig is) en kennisverspreiding (van wat werkt) te ondersteunen. ZonMW, het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en het RIVM voeren dit programma uit.

In de nota «de kracht van het gezin» werd geconstateerd dat op het terrein van relatievaardigheden/conflicthantering nog weinig specifiek aanbod beschikbaar is. Tijdens de behandeling van de begroting Jeugd en Gezin van 11 november 2008 heeft uw Kamer gevraagd een inventarisatie te maken van het huidige relatieondersteunende aanbod en de mogelijkheden om dit actief te verspreiden.

De inventarisatie geeft het beeld dat bij relatie- en gezinsvorming het aanbod beperkt is in omvang en bereik. Ook zijn deze methoden niet breed beschikbaar noch getest op effectiviteit.

In het reguliere aanbod aan opvoed- en opgroei-ondersteuning zijn meerdere kwalitatief goede programma's voor opvoedondersteuning beschikbaar, als er inmiddels sprake is van een gezin. Deze programma's bevatten meestal een onderdeel gericht op communicatiebevordering, vaak gericht op de ouder-kindrelatie. Hoewel het dus bijdraagt aan de onderlinge relatie tussen ouders, is het geen specifiek aanbod gericht op relatieondersteuning/conflicthantering.

Pas bij grotere problemen in de relatie is er gericht hulpverleningsaanbod aanwezig, bijvoorbeeld in de geestelijke gezondheidszorg.

Gezien het bovenstaande is het helaas niet mogelijk een eenvoudige «uitrol» van een bestaande methode te doen. Dat is ook de reden dat aanbodontwikkeling nodig is. Daarbij kijk ik vooral naar het preventieve aanbod, voor partners, aankomende ouders, die willen investeren in hun relatievaardigheden maar geen aanbod kunnen vinden en het ook niet aangereikt krijgen. Hetzelfde geldt voor gezinnen die (nog) geen behoefte hebben aan specifieke opvoedondersteuning, maar wel aan ondersteuning van de vitaliteit van hun onderlinge communicatie, om de kracht van het gezin te behouden dan wel te bevorderen.

Om sneller resultaten te kunnen behalen en vanuit efficiencyoverwegingen, ben ik op zoek naar effectieve of veelbelovende methoden. In de nota Gezinsbeleid heb ik Godt Samliv uit Noorwegen en Healthy Marriage uit de Verenigde Staten genoemd. Andere methoden zijn denkbaar. Onder regie van ZonMw zal worden onderzocht welke momenten in gezinsvorming zich het beste lenen voor ondersteuning en welke op buitenlandse methoden gebaseerd aanbod het beste daarbij ingezet kan worden. Dit aanbod moet voor en door professionals tot stand komen. Het is belangrijk dat de problematiek rond conflicten in een gezin of een scheiding snel herkend wordt en dat er vervolgens ondersteuningsaanbod is. De Centra voor Jeugd en Gezin vervullen hierin een spilfunctie. Het is aan de gemeenten en zorginstellingen om te bepalen welk zorgaanbod de Centra voor Jeugd en Gezin precies leveren, op basis van de behoeften van ouders en jeugdigen.

Om te stimuleren dat aanbod op het terrein van conflicthantering in relaties of rond scheiding goed in Centra voor Jeugd en Gezin vorm kan

krijgen, laat ik dit jaar een handreiking ontwikkelen (zie ook vraag 28, 33, 59, 84 en 101).

24

Op welke wijze zal bevorderd worden dat de band tussen kind en uitwonende ouder wordt versterkt?

Met de invoering van de wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding (TK 30 145) worden ouders gestimuleerd hun verantwoordelijkheid voor het realiseren van gedeelde zorg vorm te geven: ouders moeten in een ouderschapsplan afspraken maken over de zorg die zij delen, anders kunnen zij in principe geen scheidingsverzoek doen. Naast dit procesvereiste bevat de wet ook de plicht voor ouders tot het bevorderen van de band met de andere ouder.

Daarnaast zet ik erop in dat als ouders bij het vormgeven van de opvoeding in een scheidingssituatie ondersteuning nodig hebben, bijvoorbeeld met omgangsbegeleiding, zij terecht kunnen bij een Centrum voor Jeugd en Gezin, zoals ze nu terecht kunnen bij maatschappelijk werk en de geestelijke gezondheidszorg. Bij ernstiger problematiek komt geïndiceerde jeugdzorg in het vizier.

Belangrijke risicofactor voor problemen bij kinderen zijn heftige en langdurige conflicten van ouders, zowel tijdens de relatie als na de scheiding. Door deze conflicten kunnen kinderen klem komen te zitten. Vanuit preventief oogpunt acht ik versterking van de vaardigheden van ouders om met conflicten om te gaan van belang.

25

Op welke wijze zullen kinderen beter betrokken worden bij beslissingen rond scheiding?

Gedurende het gehele scheidingsproces is het belangrijk dat kinderen worden betrokken bij beslissingen die hen aangaan. Dat is primair de verantwoordelijkheid van de ouders.

Om deze betrokkenheid te verbeteren is in de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding opgenomen dat ouders bij een verzoek tot echtscheiding of ontbinding van het geregistreerd partnerschap een ouderschapsplan moeten indienen. In het verzoekschrift moet worden vermeld op welke wijze de kinderen zijn betrokken bij het opstellen van het ouderschapsplan (artikel 815 (nieuw), vierde lid, Wetboek van Rechtsvordering). Deze wet is op 1 maart 2009 in werking getreden.

Ik wijs in dit verband ook op artikel 251a (nieuw), vierde lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. De rechter kan ambtshalve bepalen dat het gezag over het kind aan één ouder toekomt indien hem blijkt dat hierop prijs wordt gesteld door de minderjarige van twaalf jaar of ouder. Hetzelfde geldt indien de minderjarige die deze leeftijd nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen terzake.

Ten slotte betreft de Raad voor de Kinderbescherming sinds 1 januari 2009 de kinderen expliciet in het onderzoek in het geval de rechter advies heeft gevraagd in gezags- en omgangszaken. Het kind wordt geïnformeerd over de gang van zaken en wordt nadrukkelijk in de gelegenheid gesteld zich uit te spreken. Dat geldt voor kinderen ongeacht hun leeftijd.

26

Hoe staat het met de voorbereiding van de estafette van lokale opvoedebatten? Op welke wijze zal u het startsein hiervoor worden gegeven?

Op veel plekken in het land wordt het opvoedebat al volop gevoerd. Deze initiatieven variëren ten aanzien van opzet, inhoudelijke thema's en

doelen. Zo werkt de gemeente Den Haag aan de totstandkoming van een opvoedcanon, waarvoor de kennis over opvoeding bij ouders en professionals wordt onderzocht, en heeft de gemeente Rotterdam een reeks debatten georganiseerd dat heeft geresulteerd in de «10 vanzelfsprekendheden» op het gebied van opvoeding. Op dit moment vindt een nadere inventarisatie van dergelijke lokale voorbeelden plaats. Deze initiatieven zullen onder meer op de website www.opvoeddebat.nl verder worden verspreid. Daarnaast zal met betrokken gemeenten en andere lokale organisaties de estafette worden vormgegeven. Hiervoor zal ik tijdens een conferentie in het najaar het startsein geven (zie ook het antwoord op vraag 79).

27

Wat wordt bedoeld met «kinderen beter betrekken bij beslissingen rond echtscheidingen»? Kan de minister toelichten op welke wijze en met welke maatregelen het kabinet dit wil stimuleren?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar mijn reactie op vraag 25.

28

Waar komt het speciale zorgaanbod dat ontwikkeld gaat worden voor ouders en kinderen bij scheiding ten minste uit te bestaan? Moeten alle Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) een dergelijk aanbod in huis hebben of staat de minister iets veel meer vrijblijvends voor ogen?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar mijn reactie op vraag 23.

29

In 2008 en 2009 krijgen gemeenten € 40 miljoen om sociale uitsluiting van kinderen te voorkomen. Zijn deze gelden geoormerkt? Is er een overzicht te geven waaraan de gemeenten deze gelden in 2008 hebben besteed?

Het geld dat gemeenten krijgen om sociale uitsluiting van kinderen te voorkomen (tweemaal € 40 mln. conform de motie-Van Geel) is niet geoormerkt en loopt via de algemene uitkering van het Gemeentefonds. Dit sluit aan bij de wens van kabinet en Kamer om gemeenten meer vrijheid te geven middelen ontschot in te kunnen zetten.

Doordat gemeenten hiermee de vrijheid hebben gekregen en specifiek maatwerk kunnen leveren voor de betreffende doelgroep, zijn de genomen maatregelen per individuele gemeente verschillend. Hiervan kan dus geen overzicht worden gegeven. Wel bestaat er een overzicht hoeveel elke gemeente aan financiële middelen heeft verkregen. Overigens hebben inmiddels meer dan 200 gemeenten, waar in totaal circa 290 000 kinderen in huishoudens met een inkomen lager dan 120% van het sociaal minimum woonachtig zijn (van 0 tot en met 17 jaar: CBS-cijfers 2005), gehoor gegeven aan de oproep om het convenant «Kinderen doen mee!» te tekenen. Hiermee hebben deze gemeenten de ambitie uitgesproken om het aantal kinderen dat om financiële redenen niet mee kan doen in de maatschappij, gedurende deze kabinetsperiode fors terug te dringen.

Er worden door het SCP landelijke metingen en onderzoeken verricht om inzicht te krijgen in de resultaten. Het gaat hierbij om een nul- en vervolgmeting naar het aantal kinderen dat om financiële redenen niet participeert aan sport-, cultuur- en buitenschoolse activiteiten, en onderzoeken naar de omvang en achtergronden van armoede en sociale uitsluiting bij kinderen en naar de lange termijn effecten van armoede bij kinderen. De nulmeting met de titel «Kunnen alle kinderen meedoen?» is inmiddels afgerond en aan uw Kamer aangeboden. Uit de inhoud blijkt dat afhanke-

lijk van de breedte van de definitie van maatschappelijke participatie die gehanteerd wordt, circa 124 000–149 000 (30–37% van de) kinderen in gezinnen met een inkomen beneden de 120% van het sociaal minimum van 5 tot en met 17 jaar niet meedoen. Voor de volledige inhoud over de nulmeting verwijs ik u naar de aanbieding van het rapport door de Staatssecretaris van SZW.

30

Wordt onder een zorgaanbod voor gescheiden ouders ook verstaan een structurele financiering van omgangshuizen met omgangsbegeleiding, aangezien hieraan een grote vraag naar is?

Voorop staat voor mij het belang van het kind. Zoals eerder aangegeven is financiering van omgangshuizen een gemeentelijke en/of provinciale verantwoordelijkheid. Op lokaal en provinciaal niveau kan het best worden beoordeeld welke zorg- of ondersteuningsvraag leeft en welk aanbod daarbij ingezet moet worden. Daarvoor hebben zij ook de middelen. De gemeenten zal ik ondersteunen met een handreiking.

31

Gezien het feit dat de nota pleit voor laagdrempelige opvoedingsondersteuning en één gezin, één plan, is het dan niet wenselijk dat de Bureaus Jeugdzorg (BJZ) standaard fysiek in de Centra voor Jeugd en Gezin deelnemen?

Voorop moet staan dat het Centrum voor Jeugd en Gezin voorziet in de behoefte van alle kinderen en hun ouders, doordat zij met al hun vragen over opgroeien en opvoeden gemakkelijk bij het Centrum terecht kunnen. De Centra voor Jeugd en Gezin geven zelf antwoord op die vragen en geven zelf ondersteuning als een gezin dat nodig heeft. Alleen voor zwaardere zorg die echt de mogelijkheden van het Centrum van Jeugd en Gezin te boven gaat is meer gespecialiseerde zorg nodig. Daarvoor is de aansluiting met Bureau Jeugdzorg van groot belang. De schakel met Bureau Jeugdzorg is daarom een onderdeel van het Basismodel CJG dat ik wettelijk wil verankeren. Daarbij is het uitgangspunt dat als er voor een jeugdige geïndiceerde jeugdzorg nodig is, de aansluiting zodanig is dat snel geschakeld kan worden met Bureau Jeugdzorg en dat voor alle betrokkenen volstrekt helder is wie er betrokken zijn bij een kind of gezin. Hoe dat precies het beste vorm kan krijgen verschilt. In het land kiezen gemeenten met de betrokken partijen (Bureau Jeugdzorg, scholen en anderen) verschillende constructies voor de samenwerking tussen Bureau Jeugdzorg en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Dit is afhankelijk van de lokale situatie, de aanwezige doelgroep/behoefte van jeugdigen en hun ouders en de al eerder ontwikkelde samenwerkingsrelaties. In een aantal gemeenten is een voorportaal van het bureau jeugdzorg in het CJG gesitueerd.

32

Kinderen moeten beter betrokken worden bij beslissingen rond scheiding, mits zij daaraan toe zijn. Wat wordt er verstaan onder beter en wanneer kan je stellen dat een kind eraan toe is om betrokken te worden bij een beslissing bij scheiding en wie beslist hierover?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik graag naar mijn reactie op vraag 25.

33

Er moet een specifiek zorgaanbod ontwikkeld worden voor ouders en kinderen bij scheiding. Door wie en hoe wordt dit specifieke zorgaanbod vormgegeven?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar mijn reactie op vraag 23.

34

De mediationtrajecten die voorheen bestonden bij de Raad voor de Kinderbescherming en de Bureaus Jeugdzorg zijn in de loop der jaren wegbezuinigd. Is de minister voornemens om dit aanbod daar weer onder terug te brengen?

In gezags- en omgangszaken heeft de Raad voor de Kinderbescherming een rol als de rechter advies vraagt. De invloed van mediation naast rechtspraak is voor de Raad merkbaar. Slechts in gecompliceerde zaken wordt dat advies nog gevraagd. Het ligt niet voor de hand om in die zaken eerst (nogmaals) te proberen om tussen de ouders te bemiddelen. De Raad doet onderzoek en geeft het gevraagde advies.

Bij de Bureaus Jeugdzorg is geen sprake geweest van een «mediationtraject». In een incidenteel geval werd wel eens bemiddeld en dat gebeurt nog steeds.

35

Hoe staat het met het traject met de sociale partners om de gezinsvriendelijkheid van bedrijven te vergroten? Zijn hier reeds acties op ondernomen?

In het najaarsakkoord van 2008 is door partijen het volgende afgesproken: «Het bevorderen van slimmer werken kan zowel bijdragen aan de bevordering van de arbeidsproductiviteit (van belang gelet op de concurrentiepositie) als aan de afstemming tussen werk en privé.»

De sociale partners zijn betrokken geweest bij de organisatie van de conferentie «Werkende Gezinnen, Slimme combinaties van werk en privé», die op 9 maart heeft plaatsgevonden. Zie www.werkendegezinnen.nl. De uitkomsten van de conferentie zijn belangrijk voor de agenda van de voorjaars- en najaarsoverleggen met de sociale partners.

36

Hoe staat het met het traject met de VNG en gemeenten om gezins- en kindvriendelijkheid van gemeenten te versterken? Zijn hier reeds acties op ondernomen?

Er vinden momenteel gesprekken plaats met een groot aantal betrokkenen om zorgvuldig om te gaan met de bestaande initiatieven op lokaal niveau. Vaak zijn deze initiatieven of op kinderen of op moeders/ouders gericht, zoals het in de nota «de kracht van het gezin» genoemde Netwerk Child Friendly Cities (platform voor innovatief jeugdbeleid op lokaal niveau) en de eveneens genoemde «Aanpak 7 tot 7, tijd voor arbeid en zorg» (verbetering tijdbeleid op gemeentelijk niveau). Door middel van het traject gezins- en kindvriendelijke gemeenten zal gezocht worden naar synergie-effecten in deze verschillende lokale initiatieven ter versterking van alle leden van het gezin.

Verder wordt op dit moment de term gezins- en kindvriendelijkheid van gemeenten nader uitgewerkt opdat er een algemeen hanteerbare definitie van dit begrip ontstaat. Hiervoor is – onder andere – de ontwikkeling van indicatoren in gang gezet. Deze zullen de basis van de uitbreiding van de jeugdmonitor tot een jeugd- en gezinsmonitor vormen. Door gebruik van deze monitor zal duidelijk worden op welke punten en door wie de gezins- en kindvriendelijkheid van gemeenten versterkt kan worden.

Bovendien verwijs ik u graag ook nog naar mijn reactie op vraag 17.

37

Op welke wijze wordt de sociale omgeving van gezinnen gestimuleerd?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar mijn reactie op vraag 17.

38

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de nota jeugdcultuur, die eind 2008 zou verschijnen?

In het kader van de begrotingsbehandeling Jeugd en Gezin in november 2008 is de motie Bouchibti (TK 2008–2009, 31 799 XVII, nr. 18) aangenomen. De motie verzoekt mij aan deze nota een extra hoofdstuk over meisjes toe te voegen. Ook ten aanzien van enkele andere thema's is vanuit de Kamer gevraagd daaraan (ook) in de nota jeugdcultuur aandacht te schenken. Ik geef daaraan graag gehoor. U zult de nota op korte termijn ontvangen.

39

Op welke wijze wordt de onderzoeksagenda, de OESO-studie, de uitbreiding van de jeugdmonitor met gezinsgegevens en de vierjaarlijkse «atlas van het gezin» gefinancierd? Waar is dit geregeld in de begroting?

De onderzoeksagenda, de OESO-studie, de uitbreiding van de jeugdmonitor tot een jeugd- en gezinsmonitor en de vierjaarlijkse «atlas van het gezin» zijn opgenomen in het bestedingsplan van J&G. Dekking vindt plaats op artikel 2.1 van de J&G begroting.

40

Is er reeds een datum bekend voor het congres dat als startpunt geldt voor het project gezinsvriendelijke werkgevers?

Op maandagmiddag 9 maart 2009 heeft de conferentie Werkende Gezinnen, Slimme combinaties van werk en privé» plaatsgevonden. Voor deze conferentie zijn ook drie onderzoeken uitgevoerd. Meer informatie kunt u vinden op de website: www.werkendegezinnen.nl.

41

Wanneer wordt de uitwerking van de verkennende notitie over de verlofregeling en arbeidstijdverkorting verwacht? Op welke wijze is de minister hierbij betrokken?

Tijdens het algemeen overleg over de Beleidsverkenning modernisering regelingen voor verlof en arbeidstijden van 15 januari jl. heeft de minister van SZW toegezegd dat de uitwerking vóór het zomerreces naar de Kamer zal worden toegezonden. Ik ben bij de voorbereiding hiervan betrokken.

42

Welke meerwaarde heeft de nationale Dag van het Gezin voor het gezinsleven in Nederland en welke kosten gaan hiermee gepaard?

In 1993 hebben de Verenigde Naties 15 mei als Internationale Dag van het Gezin (International Day of Families) uitgeroepen. Een dag waarop wordt stilgestaan bij het belang van het gezin. In veel landen wordt uitgebreid aandacht besteed aan deze dag.

In de nota Gezinsbeleid is aangekondigd dat de minister voor Jeugd en Gezin zijn oor te luisteren legt in de samenleving, vinger aan de pols houdt en jaarlijks op 15 mei zal terugblikken en vooruitkijken. Het is een goede manier om aandacht te vestigen op de waarde van gezinnen voor de samenleving.

Dit jaar heb ik op 15 mei met 10 gezinnen ontbeten en zijn we met elkaar in gesprek gegaan over opvoeding. Dit ontbijt vormde tevens de start van het opvoeddebat.

43

Waaruit bestaat precies de gezinsvriendelijkheid van bedrijven? Welke kaders gelden er om deze gezinsvriendelijkheid te bepalen? Valt hieronder bijvoorbeeld ook het aanbieden van kleinere banen, zodat ouders zich minder verplicht voelen om meer uren te werken dan zij eigenlijk willen?

Als gezinsvriendelijkheid van bedrijven beschouw ik het bestaan van voorzieningen en regelingen die de afstemming tussen werk en gezin ondersteunen. Aanpassen van de arbeidsduur is een van die regelingen. Voor een meer compleet overzicht verwijs ik naar het onderzoek dat hier naar is gedaan ter voorbereiding van de conferentie op 9 maart. Dit onderzoek werd tijdens de conferentie gepresenteerd en is te vinden op de website werkendegezinnen.nl.

44

Hoe kan de minister de extra investering in kinderopvang scharen onder het kopje «tijd voor het gezin», aangezien door toenemende kinderopvang het feitelijk contact tussen ouders en kinderen juist afneemt?

Tijd is een schaars goed. Meer kinderopvang betekent meer tijd voor werk, maar minder tijd voor de eigen gezinsrelaties. Dit schetst het dilemma rond «tijd voor het gezin» waar ik in de nota ook de vinger bij leg. Het is de spanning waarmee ouders zelf ook worstelen, en waarover zij zelf beslissingen moeten nemen. Het kabinet wil ouders in staat stellen om keuzes te maken waarin zij tot een gezonde balans komen tussen werk en gezin, waarbij het belang van het kind wordt meegewogen. Overigens blijkt uit onderzoek dat ouders in de afgelopen jaren meer zijn gaan werken, maar ook meer tijd aan activiteiten met hun kinderen zijn gaan besteden.

45

Waaruit zal de informatie van de VNG voor gemeenten over studeren met kinderen bestaan en hoe kan deze informatie eraan bijdragen dat gemeenten (aanstaande) studenten met kinderen juist kunnen voorlichten? Was de informatie tot nu toe niet bekend of niet juist?

De informatie van de VNG voor gemeenten over studeren met kinderen richt zich specifiek op de mogelijkheden van financiële en praktische ondersteuning voor studenten met kinderen. Daarbij kan gedacht worden aan informatie over een basisbeurs en de éénoudertoeslag en begeleiding van studenten met kinderen bij de aanvraag van studiefinanciering. Deze informatie is via verschillende kanalen al beschikbaar voor studenten met kinderen, bijvoorbeeld via de website van de IB-Groep of het ministerie van OCW. Met het aanbieden van deze informatie via de website van de VNG willen het ministerie van OCW en de VNG de gemeenten extra ondersteunen bij de informatievoorziening aan studenten met kinderen, zodat deze studenten zo volledig mogelijk geïnformeerd worden over hun mogelijkheden.

46

Op welke wijze zullen de regionale academische werkplaatsen vorm krijgen? Hoe worden deze werkplaatsen gefinancierd en hoe kunnen zij eraan bijdragen dat problemen van «kinderen tussen twee culturen» worden aangepakt?

De academische werkplaatsen Diversiteit in het Jeugdbeleid (in Amsterdam, Rotterdam en Noord-Brabant) starten met een voorbereidingsjaar. In dit jaar krijgen de deelnemende partijen de tijd om tot samenwerkingsafspraken (over inspanningsverplichtingen en de inhoudelijke lijn van de werkplaats) te komen en eventuele kleinschalige pilots en verkenningen

uit te voeren en kennis uit te wisselen. Een onafhankelijke programma-commissie neemt na dit jaar een besluit over het uitgewerkt uitvoeringsplan van de werkplaats en let bij haar beoordeling op de relevantie en kwaliteit van het uitvoeringsplan.

Vanuit ZonMw is een totaal budget beschikbaar van € 1,2 miljoen ten behoeve van het voorbereidingsjaar van de drie academische werkplaatsen in 2009, dat wil zeggen € 400 000 per academische werkplaats. Vervolgens is € 3 miljoen beschikbaar voor de twee daarop volgende uitvoeringsjaren in 2010 en 2011, dat wil zeggen € 1 miljoen per academische werkplaats.

In de academische werkplaatsen wordt kennis en vakmanschap – via een unieke samenwerking tussen werkvloer en wetenschap – verder ontwikkeld, gebundeld en verspreid. De kennis richt zich met name op het beter bereiken van migrantenouders en jeugd door algemene jeugd- en gezinsvoorzieningen, zoals de Centra voor Jeugd en Gezin, peuterspeelzalen en vrijetijdsvoorzieningen en op het beschikbaar krijgen van effectieve interventiemethodieken voor migrantenkinderen en hun ouders. Geschikte opvoedondersteuningsprogramma's zijn daar een goed voorbeeld van. Opgroeien tussen (twee) culturen, en het geven van opvoedondersteuning aan migrantenouders is een belangrijk thema uit het programma. Er is in de praktijk al veel ervaring opgedaan, en het is de bedoeling de werkzame elementen uit deze praktijkervaring te toetsen door de wetenschap, met als resultaat handzame instrumenten voor de praktijk, die ook buiten de omgeving van de academische werkplaatsen kunnen worden toegepast. De kennis wordt via congressen en de gereedschapskist voor Centra voor Jeugd en Gezin landelijk verspreid.

47

Op welke wijze wordt de kennis over de medische gevolgen van het uitstel van ouderschap beter verspreid? Werd de informatie tot nu toe niet goed (genoeg) verspreid?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar mijn reactie op de vragen 13 en 53.

48

Hoe staat het met het traject met gemeenten en maatschappelijke organisaties om tot verdere samenhangende initiatieven te komen om de gezins- en kindvriendelijkheid van steden en gemeenten te bevorderen? Zijn hier reeds acties op genomen?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar mijn reactie op de vragen 36 en 17.

49

Op welke wijze zal de specifieke aandacht aan het gezin jaarlijks op 15 mei op de internationale Dag van het Gezin vorm krijgen?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar mijn reactie op vraag 42.

50

Wat voor handreikingen over «kind en scheiding» worden in de gereedschapskist van het Centrum voor Jeugd en Gezin opgenomen?

De handreiking over kind en scheiding in de gereedschapskist Centra voor Jeugd en Gezin wordt gericht op gemeenten. Met praktische voorbeelden zullen zij worden gestimuleerd hun Centrum voor Jeugd en Gezin zodanig in te richten dat dit onderwerp daarin een plaats heeft. Hierbij zal ook

aandacht zijn voor de professionals die werken in de Centra voor Jeugd en Gezin.

51

Waaruit bestaat precies het voorlichtingsmateriaal over echtscheiding? Bevat het voorlichtingsmateriaal ook een publiekscampagne tegen echtscheiding? Zo nee, wil de minister dit overwegen?

Er is een uitgebreide brochure verschenen met zowel de feitelijke juridische informatie, als informatie voor ouders hoe zij de gevolgen van de scheiding voor kinderen kunnen beperken.

De brochure is gericht op ouders. De brochure is ook bruikbaar voor de omgeving van een gezin in (bijna) scheiding om ouders praktisch wegwijs te maken hoe het belang van het kind centraal te stellen.

De introductie van deze brochure gaat gepaard met een publiekscampagne. Ook in 2010 en verder wordt ingezet op publieksvoorlichting.

Het voorlichtingsmateriaal is gericht op het beter meewegen van het belang van het kind bij een scheiding. Het gaat in op een eventuele keuze tussen scheiden en blijven. De nadruk ligt op de aandacht voor de mogelijke gevolgen van een scheiding voor kinderen, en hoe deze te beperken. Dit kan ouders helpen bij het afwegen van de alternatieven.

52

In het interview met Nicole Looije wordt uiteengezet dat zij een ouderbijdrage moet betalen voor haar kinderen van bijna 200 euro. Deze ouderbijdrage behoort een vrijwillige bijdrage te zijn. Hoe komt het dat dit gezin zich toch genoodzaakt ziet om deze ouderbijdrage te betalen?

De ouderbijdrage die de school vraagt, hoort inderdaad vrijwillig te zijn. Deze voorwaarde is vastgelegd in de Wet op het voortgezet onderwijs. De school moet de ouders erop attenderen dat het betalen van de ouderbijdrage in zijn geheel of op door de ouders te kiezen onderdelen, vrijwillig is. Dit gebeurt in een schriftelijke overeenkomst die geldt voor de duur van een schooljaar. Als ouders deze overeenkomst eenmaal hebben ondertekend, is betaling verplicht. De oudergeleding in de MR dient in te stemmen met de hoogte en de bestemming van de vrijwillige ouderbijdrage. In januari 2009 is hierover door de vier organisaties voor ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs en de staatssecretaris van OCW een informatieve brochure gestuurd aan alle scholen voor voortgezet onderwijs en de oudergeleding in hun MR.

53

Vrouwen krijgen gemiddeld op steeds latere leeftijd kinderen. Op welke manier worden vrouwen straks geïnformeerd over de risico's van zwangerschap op latere leeftijd ten opzicht van het krijgen van kinderen op jongere leeftijd? Is de minister voornemens beleid te ontwikkelen gericht op het stimuleren van het krijgen van kinderen op jongere leeftijd dan het huidige gemiddelde?

De beslissing om zwanger te willen worden is bij uitstek een individuele keuze, waarbij voor de betreffende individuen allerlei verschillende factoren een rol kunnen spelen. De overheid wil zich niet bemoeien met keuzes van burgers als het gaat gezinsplanning en gezinsvorming. In de nota «de kracht van het gezin» komen diverse factoren en ontwikkelingen aan de orde die bij deze keuzes een rol kunnen spelen en worden verschillende positieve beleidsmaatregelen genoemd die eraan kunnen bijdragen dat mensen zich in staat voelen om de keuze te maken om zwanger te willen worden.

Verder vindt het kabinet het van belang dat burgers toegang hebben tot betrouwbare informatie als het gaat om medische risico's van een

zwangerschap op oudere leeftijd, zodat mensen deze informatie bij hun keuzen kunnen betrekken (zie ook het antwoord op vraag 13).

54

Hoe beoordeelt de minister het door Bonneux, Zaadstra en Beer gestelde dat «krijgen van kinderen vóór het 23e levensjaar niet mag worden aangemoedigd, gezien het verhoogde risico op sociale achterstand en de hiermee samenhangende kans op gezondheidsschade voor moeder en kind» in het Nederlands tijdschrift voor Geneeskunde van 5 juli 2008? Overweegt u maatregelen/beleid om jong ouderschap te voorkomen? Zo ja, hoe zien deze maatregelen eruit en bent u voornemens om ook een voorlichtingscampagne op te zetten gericht op het voorkomen van vroeg ouderschap?

Het door de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gevoerde beleid op het gebied van seksuele gezondheid richt zich voor een groot deel op het geven van goede voorlichting over seksuele gezondheid, met name aan kwetsbare jongeren. Doel is met name het voorkómen van seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's), seksuele dwang en ongewenste zwangerschappen.

Verder verwijs ik u graag naar mijn reacties op vraag 13 en 53.

55

Hoe komt het dat het aantal hoogopgeleide kinderloze vrouwen in Scandinavië nauwelijks afwijkt van het aantal kinderloze vrouwen dat niet hoogopgeleid is? Hoe komt het dat het aantal hoogopgeleide kinderloze vrouwen in Nederland procentueel veel hoger ligt dan het aantal kinderloze vrouwen dat minder hoogopgeleid is? Vindt de minister dit ook een probleem en zo ja, welke maatregelen gaat u treffen om er voor te zorgen dat het verschil in Nederland ook weggewerkt wordt?

Een mogelijk relevante factor voor het verschil in de fertiliteitsgraad van hoogopgeleide vrouwen in Nederland en de Scandinavische landen is dat in de Scandinavische landen het langer gebruikelijk is dat moeders betaalde arbeid verrichten en dat zij dat vaker voltijds of nagenoeg voltijds doen. In combinatie met een infrastructuur die dit ondersteunt (zoals een systeem van sluitende (dag)arrangementen, meer samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang, kunnen aansluiten op een volledige arbeidsduur etc.) zou dit ertoe kunnen leiden dat vrouwen een volwaardige beroeps carrière en ouderschap als goed verenigbaar beschouwen en op deze manier gezin en werk naar eigen keuze kunnen combineren. Met het meer vanzelfsprekend worden van het blijven werken na de komst van kinderen, het gebruiken van voorzieningen als kinderopvang en de effecten van het streven naar gezinsvriendelijke werkgevers verwacht ik op dit punt dat het verschil met de Scandinavische landen kleiner zal worden.

56

Op pagina 28 staat dat gescheiden mannen en vrouwen een groter beroep op de gezondheidszorg doen. Zijn ook cijfers bekend over het beroep op gezondheidszorg door kinderen van gescheiden ouders? Zo ja, zijn de cijfers te specificeren naar vormen van gezondheidszorg?

Bij circa 30 procent van de kinderen van gescheiden ouders zien we depressieve en angstgevoelens, delinquentie, agressie, riskante gewoonten zoals roken van tabak en softdrugs en lagere schoolprestaties¹. Uit cijfers, afkomstig uit POLS-enquetes van het CBS, blijkt dat kinderen (tussen 4–11 jaar) van eenoudergezinnen² vaker gezondheidsproblemen hebben, zij hebben iets vaker fysieke gezondheidsproblemen, maar met name ook vaker psychosociale gezondheidsproblemen³.

¹ Spruijt, E. (2007): Scheidingskinderen. Een overzicht van recent sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van ouderlijke scheiding voor kinderen en jongeren. Amsterdam.

² Van de ruim 450 duizend alleenstaande ouders is ongeveer de helft gescheiden. Andere eenoudergezinnen ontstaan door overlijden van een ouder of zijn gevolg van een keuze van de ouder om een kind alleen op te voeden.

³ CBS (2008): Gezondheid en Zorg in cijfers.

Uit ander onderzoek¹ blijkt dat éénsde deel van de gescheiden ouders hulp zoekt na scheiding. De meest gebruikte vormen van formele hulp zijn maatschappelijke werk en psychologen/pedagogen voor ouders zelf of voor de kinderen².

Een aanbeveling die uit dit laatstgenoemde onderzoek volgt is dat de Centra voor Jeugd en Gezin een belangrijke rol kunnen spelen bij het verstrekken van informatie en het bieden van laagdrempelige hulp bij scheiding (en bij de vorming van een stiefgezin). Een CJG kan informatie (folders, brochures en internetsites) en laagdrempelige hulp aan ouders verstrekken (bijvoorbeeld enkele gesprekken met een pedagoog of een maatschappelijk werker)³.

57

Is er de afgelopen jaren sprake van een toename of een afname als het gaat om kinderen die slachtoffer zijn van partnergeweld? Mocht dit niet bekend zijn, is de minister voornemens dit te onderzoeken? Zo nee, waarom niet?

Op basis van huidige onderzoeksgegevens kan het volgende worden gezegd.

Wat betreft de prevalentie van kindermishandeling is uit onderzoek gebleken dat naar schatting tenminste 107 200 kinderen per jaar thuis worden mishandeld⁴. Uit scholierenonderzoek komt een nog hoger aantal naar voren: 160 700 kinderen per jaar. Hieronder vallen alle vormen van kindermishandeling (ook het getuige (slachtoffer) zijn van partnergeweld). Het is voor het eerst in Nederland dat aard en omvang van kindermishandeling in Nederland is onderzocht. Om die reden is het nu nog niet goed mogelijk om een gefundeerde uitspraak te doen over een toename of een afname van slachtoffers. De prevalentieonderzoeken zullen naar verwachting in 2010 worden herhaald.

Wat betreft het aantal meldingen van kindermishandeling bij het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) blijkt uit cijfers van de MOgroep over 2006 dat 35,2% van de 13 815 eerste meldingen bij het AMK meldingen van getuige van geweld in het gezin betreft. Dit zijn 4862 meldingen. In 2007 blijkt dat 38,8% van de meldingen bij het AMK meldingen van getuige van geweld in het gezin betreft⁵. Dit zijn 6570 meldingen. Er is hier sprake van een lichte toename, al moet dit gezien worden in het licht van een totale toename van het aantal meldingen van kindermishandeling. Verwacht wordt dat het totaal aantal meldingen van vormen van kindermishandeling in 2009 met 22% zal toenemen. Hoewel vaker contact wordt gezocht met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling om vermoedens van kindermishandeling te bespreken blijft het aantal meldingen – gelet op de prevalentiecijfers – toch nog achter. Een van de speerpunten van het beleid is om het probleem van de kindermishandeling zichtbaar te maken en het aantal meldingen omhoog te krijgen. Daarmee komt het probleem van kindermishandeling tenminste op tafel en kunnen vervolgens stappen worden ondernomen om de mishandeling te stoppen en te behandelen.

58

Waarom is er maar in 15% van de scheidingen sprake van co-ouderschap? Wat gaat de minister ondernemen om dit te bevorderen?

De wijze waarop ex-partners de zorg- en opvoedingstaken verdelen is de verantwoordelijkheid van de ouders. Co-ouderschap is één van de mogelijkheden waarop dit vorm kan krijgen. We spreken van co-ouderschap als na de echtscheiding de zorg voor de kinderen gelijk is verdeeld. Dit zal niet in alle situaties mogelijk of wenselijk zijn.

¹ E-Quality (2007): Nieuwe Gezinnen, p. 116.

² E-Quality (2007): Nieuwe Gezinnen, p. 112.

³ E-Quality (2007): Nieuwe Gezinnen, p. 171.

⁴ Van Ijzendoorn, M. H. e.a. (2007): Kindermishandeling in Nederland anno 2005. De Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2005).

Lamers-Winkelmann, F. e.a. (2007): Scholieren over Mishandeling. Landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voorgezet onderwijs.

⁵ Adviezen en Meldingen over Kindermishandeling in 2007; Registratiegegevens van de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling; Mogroep Jeugdzorg, 2008.

59

Bestaat op dit moment al specifieke opvoedondersteuning voor stiefgezinnen?

Er bestaat specifieke opvoedondersteuning voor stiefgezinnen (of éénoudergezinnen). Het aanbod (zoals gespreksgroepen, cursussen, individuele begeleiding) verschilt per gemeente/regio. In de databank effectieve jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut is specifiek op dit terrein het programma Triple P opgenomen als in het buitenland bewezen effectief voor kinderen in stiefgezinnen.

60

In het interview van Maria Zanders geeft deze vrouw aan dat ze allerlei potjes en regelingen kende zodat zij wist rond te komen. Vele gezinnen weten dit niet. Is de minister voornemens ervoor te zorgen dat gezinnen, net als Maria Zanders, wel over deze informatie beschikken? Zo ja, hoe gaat de minister dit doen en zo nee, waarom niet?

De activiteiten om het gebruik van voorzieningen te bevorderen liggen op vier terreinen: bestandskoppeling, vereenvoudiging, voorlichting en ondersteuning. In toenemende mate is er aandacht voor de toegankelijkheid van aanvraagformulieren, ook op gemeentelijk niveau. De campagne Blijf Positief! en de websites Berekenuwrecht.nl en www.regelhulp.nl wijzen burgers op beschikbare voorzieningen.

Ook de gemeenten hebben een belangrijke rol. Daarom is in het Bestuursakkoord met de VNG de afspraak gemaakt dat ook gemeenten impulsen geven aan het terugdringen van niet-gebruik van lokale regelingen. Veel gemeenten zetten formulierenteams in om mensen ofwel aan huis, ofwel op andere plekken dan het gemeentehuis te benaderen.

Op 3 december jongstleden heeft de staatssecretaris van SZW een bestuurlijk conferentie met gemeenten en voedselbanken gehouden om beide partijen te stimuleren samen te werken en bezoekers te wijzen op voorzieningen.

61

Is bekend hoeveel procent van de ouders de pedagogische tik nog steeds als een verantwoord middel bij het opvoeden van kinderen beschouwd? Onderneemt de minister acties om de pedagogische tik uit de dagelijkse opvoedrealiteit te laten verdwijnen of laat u het zitten of vind u het bestaande wettelijke verbod voldoende?

Niet bekend is hoeveel ouders de pedagogische tik nog als verantwoord middel beschouwen bij de opvoeding van de kinderen.

Het Actieplan Aanpak Kindermishandeling is gericht op een geweldloze opvoeding. Ouders zijn verplicht om hun kinderen te verzorgen en op te voeden zonder toepassing van geestelijk of lichamelijk geweld of een andere vernederende behandeling (artikel 1:247 Burgerlijk Wetboek).

In opdracht van het ministerie van Justitie en het Programmaministerie voor Jeugd en Gezin heeft het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) in 2008 een folder en een factsheet gemaakt om ouders, opvoeders en beroepskrachten te informeren over deze wettelijke bepaling en mogelijkheden om kinderen zonder geweld op te voeden.

De folder en factsheet zijn op de websites www.kindermishandeling.info en www.nji.nl aangeboden; daar kunnen ze gratis worden gedownload. Het voorlichtingsmateriaal is verzonden aan verschillende instellingen, zoals kinderopvang, onderwijs, jeugdzorg, (jeugd)gezondheidszorg, jeugdbescherming, (jeugd)GGZ, politie, verloskunde en kraamzorg. In het kader van de regionale aanpak van kindermishandeling (de zgn. invoering van RAAK) wordt deze informatie eveneens verspreid. Via deze aanpak in de regio's wordt het geweldloos opvoeden bij instellingen en professionals

onder de aandacht gebracht, zodat zij de norm kunnen uitdragen in de beroepspraktijk.

62

Wanneer zal het onderzoek naar de oorzaken van de groei van het stijgend beroep op de jeugdhulpverlening, het speciaal onderwijs en de regelingen zoals de Tegemoetkoming Onderhoudskosten Gehandicapten kinderen en de Wajong plaatsvinden? Wanneer kan de Kamer de resultaten verwachten?

Het onderzoek naar het gebruik van voorzieningen door jeugdigen dat ik uw Kamer heb toegezegd, is in de afrondende fase beland. Ten behoeve van dit onderzoek zijn binnen twee provincies de cliëntenbestanden gekoppeld van het gebruik van provinciale jeugdzorg, jeugd-geestelijke gezondheidszorg, zorg voor jeugdigen met een licht verstandelijke handicap (jeugd-lvg), justitiële jeugdzorg, Wajong, speciaal onderwijs, Persoonsgebonden budgetten (PGB's) vanuit de AWBZ en Tegemoetkoming Onderhoudskosten Thuiswonende gehandicapte kinderen (TOG). Het onderzoek heeft enige vertraging opgelopen omdat het verkrijgen van cliëntenbestanden de onderzoekers meer tijd heeft gekost dan gepland. Ik verwacht uw Kamer binnenkort te kunnen informeren over de resultaten van het onderzoek.

63

Is het experiment waarnaar op pagina 36 wordt verwezen (een regeling voor werken in deeltijd voor sollicitatieplichtige alleenstaande ouders) uitgevoerd? Zo ja, hoe ziet deze regeling eruit en, zo nee, waarom niet?

Het experiment bevordering arbeidsinschakeling alleenstaande ouders is per 1 januari 2009 van start gegaan. Aan het experiment ligt de afspraak uit het Coalitieakkoord ten grondslag dat er een regeling komt die werken in deeltijd financieel aantrekkelijker maakt voor sollicitatieplichtige alleenstaande ouders.

Doel van het experiment is het onderzoeken van de mogelijkheden om de WWB met betrekking tot de arbeidsinschakeling van alleenstaande ouders die de volledige zorg hebben voor kinderen in de leeftijd tot 12 jaar doeltreffender uit te voeren. Met het experiment wordt beoogd inzicht te krijgen in de mate waarin een aantal maatregelen, al dan niet in combinatie, de doeltreffendheid van de arbeidsinschakeling van alleenstaande ouders stimuleren, wat betreft de toetreding tot de arbeidsmarkt, de stabiliteit van de arbeidsinschakeling en de uitstroom uit de bijstand.

Het betreft de volgende maatregelen:

- a. een inkomstenvrijlating van maximaal € 120 per maand, afhankelijk van het gemiddeld aantal per week gewerkte uren;
- b. de inzet van scholing/opleiding in combinatie met werken;
- c. het verstrekken van een bonus voor het volgen van scholing aan de alleenstaande ouder;
- d. het verstrekken van een uitstroompremie bij duurzame uitstroom (na zes maanden);
- e. de inzet van een gemeentelijke arbeidspool.

64

Wanneer kan de notitie over de modernisering van het verlofstelsel verwacht worden en wie stuurt deze notitie naar de Kamer?

De Beleidsverkenning modernisering regelingen voor verlof en arbeidstijden heeft de minister van SZW op 19 november 2008 de Kamer aangeboden. De minister van SZW heeft tijdens het naar aanleiding van deze beleidsverkenning gehouden algemeen overleg van 15 januari jongstleden toegezegd, na ontvangst van de gevraagde reacties van verschil-

lende maatschappelijke organisaties, vóór het zomerreces de Kamer een uitwerking van de in deze verkenning opgenomen voorstellen te zullen toezenden.

65

De minister meldt in de nota dat hij graag gezinsvriendelijke werkgevers wil zien. Kan de minister uiteenzetten welke concrete maatregelen hij daartoe gaat nemen, behalve de aangekondigde conferentie?

De conferentie Werkende Gezinnen, Slimme combinaties van werk en privé had tot doel om met elkaar te kijken hoe werk en gezin zo goed mogelijk gecombineerd kunnen worden. De keuzevrijheid van gezinnen voor de combinatie werk en privé moet daarom vergroot worden. Op de conferentie werd duidelijk dat het steeds meer noodzakelijk is dat organisaties in alle sectoren rekening houden met het gezinsleven van hun medewerkers en hen daarin ondersteunen. Het accent moet daarbij komen te liggen op het meer ruimte bieden in de tijd waarin en de plaats waarop wordt gewerkt. Die ruimte is te vinden in flexibiliteit: meer thuiswerken, flexibele arbeidstijden, zelf inroosteren en in deeltijd werken. Zoals ook al in het antwoord op vraag 19 is aangegeven zal een overzicht van alle activiteiten voor het komende jaar op het gebied van het combineren van arbeid en zorg binnenkort te zien zijn op de website www.werkendegezinnen.nl.

66

Kan de minister verder uitweiden over de raamregeling telewerken die voor de rijksoverheid gaat gelden?

De Raamregeling Telewerken, welke is vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, is in werking getreden op 1 juni 2001 en is gepubliceerd in de Staatscourant van 27 maart 2001, nr. 61 (pagina 6). Deze regeling biedt werkgevers die behoren tot de sector Rijk de mogelijkheid om binnen gegeven kaders een regeling te treffen voor:

- ambtenaren die uit hoofde van hun functie verplicht zijn te telewerken en
- ambtenaren die op vrijwillige basis één of meer werkdagen per week willen telewerken.

De Raamregeling Telewerken geeft de begripsafbakening aan en gaat in op de wijze waarop afspraken tussen telewerker en werkgever dienen te worden vastgelegd. Daarnaast bevat de regeling een overzicht van voorzieningen en vergoedingen die aan telewerkers kunnen worden verstrekt.

67

Maatregelen zijn onvermijdelijk, om het kinderopvangstelsel structureel beheersbaar en toegankelijk te houden. Over welke maatregelen gaat het hier?

Om de structurele financiering van de kinderopvang voor de langere termijn houdbaar te maken, is besloten tot een samenhangend pakket van maatregelen. Uitgangspunt hierbij is om verdere groei van kinderopvang mogelijk te maken en misbruik en oneigenlijk gebruik tegen te gaan. De Tweede Kamer is daar in juni 2008 per brief over geïnformeerd (Kamerstukken 2007–2008, 31 322 VIII, nr. 25). Om kinderopvang voor de langere termijn toegankelijk en betaalbaar te houden wordt van ouders een (beperkt) hogere bijdrage verwacht. Tevens volgt binnenkort de Tweede Kamerbehandeling van de kabinetsplannen ten aanzien van gastouderopvang en is de Tweede Kamer recent geïnformeerd over de kabinetsreactie op het rapport van de Commissie Van Rijn.

68

Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat een gezin een leefomgeving heeft met een goede woning, met veilige buitenruimten, met accommodaties waarin vrijetijdsactiviteiten worden aangeboden, met een aanbod aan sport, cultuur, voldoende speelvoorzieningen en groen in ieders bereik?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar het antwoord op vraag 36.

69

Welke positieve effecten heeft de Wet kinderopvang vanuit het perspectief van het kind? Waarom wordt zonder meer verondersteld dat een groei van het gebruik positief is voor het welzijn van kinderen?

Voor de Wet Kinderopvang is het uitgangspunt dat sprake is van verantwoorde kinderopvang. Dat betekent opvang die bijdraagt aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind in een veilige en gezonde omgeving.

Onderzoek laat zien dat kinderopvang van hoge kwaliteit kinderen extra ontwikkelingsmogelijkheden kan bieden, terwijl opvang van lage kwaliteit negatieve effecten heeft op de ontwikkeling van kinderen¹. Het gaat dan bijvoorbeeld om de continuïteit in de aanwezigheid van groepsleidsters. Meer kinderopvang is dus niet automatisch goed voor kinderen. In dat licht bezien is het van groot maatschappelijk belang dat de kinderopvang voldoet aan kwaliteitseisen die een goede kwaliteit waarborgen. «Kwalitatief goede kinderopvang is een steun voor ouders en kinderen, vermindert de stress door de combinatie van werk en kinderen mogelijk te maken en bevordert de veilige gehechtheid en ontwikkeling van kinderen»². De Wet Kinderopvang bevat waarborgen opdat aanbieders van kinderopvang, ouders en overheid ieder hun eigen verantwoordelijkheid hebben en gezamenlijk bijdragen aan de kwaliteit van de kinderopvang.

70

Waarom beknibbelt het kabinet vooral op gastouderopvang terwijl juist deze vorm van opvang als een bijzonder positief effect van de Wet kinderopvang wordt genoemd?

In de afgelopen jaren is het gebruik van de gastouderopvang sterk toegenomen. Dat de gastouderopvang zo succesvol is komt mede omdat de gastouderopvang tegemoet komt aan de wensen van ouders die opvang voor hun kinderen in een huiselijke situatie zoeken. Daarbij is de gastouderopvang flexibel en kent geen vastgelegd aanbod of een vast aantal uren.

De huidige vormgeving kent echter wel een keerzijde. Dit betreft de oncontroleerbaarheid voor de overheid van het feitelijke gebruik en van de gemaakte kosten. Daarom heeft het kabinet een aantal wijzigingen in het stelsel voorgesteld. Hierover is de Tweede Kamer in juni 2008 geïnformeerd per brief (Kamerstukken 2007–2008, 31 322 VIII, nr. 25). Door deze wijzigingen blijven de positieve kenmerken van de gastouderopvang in stand en worden tegelijkertijd de nadelen ingeperkt.

71

Wat is de oorzaak van het feit dat in de landen Denemarken, Noorwegen, Zwitserland en Zweden meer vrouwen betaald werk hebben ten opzichte van Nederland? Wat doen deze landen anders dan Nederland?

Het verschil in arbeidsdeelname van vrouwen ten opzichte van de genoemde landen is nog maar zeer beperkt, zeker gezien de lage arbeidsparticipatie die Nederlandse vrouwen minder dan 25 jaar geleden nog hadden. Verwacht mag worden dat het verschil de komende periode nog

¹ Riksen-Walraven, M. (2000): Tijd voor kwaliteit in de kinderopvang, AUP.

² Landelijk Pedagogisch Platform (2009): Pedagogisch Kader Kindercentra 0–4 jaar.

verder zal verkleinen door de toetreding van nieuwe generaties vrouwen voor wie het (blijven) werken vanzelfsprekend is.

72

Op pagina 41 wordt aangekondigd dat musea vrij toegankelijk worden voor kinderen tot en met twaalf jaar. Kan de minister reageren op de diverse onderzoeken die aantonen dat er geen relatie is tussen het vrij toegankelijk zijn van musea en de cultuurparticipatie, of heeft de minister hiertoe wel aanwijzingen?

In zijn algemeenheid blijkt inderdaad dat de relatie tussen vrije toegang voor musea en cultuurparticipatie lastig is te bewijzen. Internationaal onderzoek toont aan dat museumbezoek onder gezinnen een lage prijs-elasticiteit kent. Het is bekend dat als musea zelf niet inspelen op deze doelgroep door hun aanbod aantrekkelijk te maken voor kinderen, de maatregel als zodanig een beperkt effect zal hebben.

73

Wanneer kan de Kamer het onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) tegemoet zien naar de omvang en achtergronden van armoede en sociale uitsluiting bij kinderen?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar het antwoord op vraag 29.

74

De arbeidsparticipatie van vrouwen, in uren gemeten, behoort tot de laagste van Europa. Wat zijn de voornemens om dit te verbeteren?

Het kabinet heeft reeds een aantal maatregelen genomen ter bevordering van de arbeidsparticipatie van vrouwen (in uren per week). Deze maatregelen betreffen zowel fiscale maatregelen als maatregelen die het combineren van arbeid en zorg vergemakkelijken. De aanvullende combinatiekorting (ACK) is vervangen door een inkomensafhankelijke aanvullende combinatiekorting (IACK). De IACK stimuleert het aantal gewerkte uren per week, aangezien de korting groter is naarmate meer wordt verdiend. Bovendien is hierdoor de marginale druk voor belangrijke groepen verlaagd, wat naar verwachting een positief effect zal hebben op de arbeidsparticipatie (in uren per week). Het budget voor de IACK zal komende jaren geleidelijk worden verhoogd. Bovendien is er ook de inkomensafhankelijke arbeidskorting (IAK). De IAK is sinds 1 januari 2009 geïntensiveerd en inkomensafhankelijker gemaakt. Dit is een generieke maatregel, dus niet specifiek voor vrouwen, maar zorgt er wel voor dat het voor vrouwen aantrekkelijker wordt om te werken. In het bestuurlijk akkoord tussen SZW en VNG is afgesproken dat gezamenlijk wordt gestreefd 25 000 niet-uitkeringsgerechtigden aan het werk te helpen, of maatschappelijk te laten participeren indien de afstand tot de arbeidsmarkt te groot is. Gemeenten krijgen een bonus van € 12 000 voor elke niet-uitkeringsgerechtigde die aan betaald werk wordt geholpen. Dit bedrag mag «regelluw» besteed worden; de enige eis die gesteld wordt is dat het aan participatiebeleid moet worden uitgegeven. Deze maatregelen bevorderen vooral de participatie van vrouwen, de groep niet-uitkeringsgerechtigden bestaat namelijk voor ongeveer tweederde uit vrouwen. Het is van belang dat de school en andere voorzieningen zoals opvang, maar ook sport, welzijn en cultuur op elkaar aansluiten zodat er een sluitend dagarrangement ontstaat voor kinderen. Een dergelijk arrangement vergroot enerzijds de ontwikkelingskansen van kinderen en maakt het voor ouders beter mogelijk om arbeid en zorg te combineren. Vanuit dit oogpunt stimuleert het kabinet brede scholen via een stimuleringsarrangement voor multifunctionele accommodaties, een impuls voor het

creëren van combinatiefuncties en een steunpunt brede scholen. Daarnaast is de beschikbaarheid van (betaalbare) kinderopvang essentieel voor het verhogen van de arbeidsparticipatie in uren. In dit kader heeft de commissie van Rijn de opdracht gekregen te kijken naar de kinderopvang-toeslag en de regeling kinderopvang, teneinde de arbeidsparticipatie effectiever en efficiënter te bevorderen. Daarnaast heeft het kabinet tijdens de Participatietop in 2007 besloten om de Taskforce Deeltijdplus in het leven te roepen.

Uit onderzoek dat ten behoeve van de conferentie over werkende gezinnen op 9 maart 2009 is uitgevoerd blijkt dat vrouwen die 24 uur of minder werken meer willen werken als de arbeidstijden meer flexibel zijn of ze thuis kunnen werken. Zie voor de uitkomsten van dit onderzoek www.werkendegezinnen.nl

75

Welke rol speelt het denken van de Nederlander over de combinatie van arbeid en zorg, zoals in kaart gebracht door het SCP, in het beleid van de minister?

Omdat ik de keuzevrijheid van mensen zeer belangrijk vind is het van belang te weten welke keuzen mensen willen maken. Hiermee heb ik bij de totstandkoming van mijn beleid nadrukkelijk rekening gehouden.

76

Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat de kwetsbare groep van eenoudergezinnen, die de meeste kans hebben op armoede, weer in gelijke verhouding staan tot tweoudergezinnen?

Er zijn veel specifieke regelingen voor alleenstaande ouders waar tweoudergezinnen geen recht op hebben:

- Alleenstaande ouders in de bijstand ontvangen een hogere bijstandsuitkering dan alleenstaanden zonder kinderen terwijl een tweoudergezin dezelfde bijstandsuitkering ontvangt als een paar zonder kinderen.
- Alleenstaande ouders hebben recht op de alleenstaande ouderkorting en als zij werken op de aanvullende alleenstaande ouderkorting, tweoudergezinnen hebben hier geen recht op (of op een vergelijkbare regeling).

Dergelijke regelingen zorgen er voor dat bij een gelijk huishoudinkomen een eenoudergezin meer besteedbaar inkomen heeft dan een tweoudergezin.

Het verschil tussen eenoudergezinnen en tweoudergezinnen in de kans op armoede zit ook in het feit dat tweoudergezinnen over het algemeen de mogelijkheid hebben om twee inkomens te vergaren en eenoudergezinnen niet. Dit is een ongelijkheid die inherent is aan de samenstelling van het huishouden en derhalve niet kan worden gelijkgetrokken door de overheid. Het kabinet tracht wel alleenstaande ouders zo veel mogelijk te ondersteunen: in hun inkomen (onder meer door de bovengenoemde regelingen) als bij het zoeken naar werk.

Per 1 januari 2009 is ook het experiment bevordering arbeidsinschakeling alleenstaande ouders van start gegaan. Aanleiding voor dit experiment is de afspraak uit het Coalitieakkoord dat er een regeling komt die werken in deeltijd financieel aantrekkelijk maakt voor sollicitatieplichtige alleenstaande ouders. Zie in dit verband ook het antwoord op de vraag 63.

77

Hoe verklaart de minister de stelling dat Nederlanders zich meer dan ooit vrijwillig inzetten voor hun naasten en de maatschappij op grond van de inleiding waarin de minister stelt dat de individualisering ook keerzijden

heeft? Is het niet juist zo dat vrije mensen er individueel voor kiezen om anderen te helpen?

Het feit dat mensen vrijwilligerswerk doen, betekent niet dat ze ook naar elkaar omkijken bijvoorbeeld in de buurt. Driekwart van de Nederlanders is van mening dat steeds meer mensen zich eenzaam voelen door de toenemende individualisering¹. Dat eenzaamheid een groot probleem is binnen de Nederlandse samenleving is te zien aan een forse stijging van het aantal Nederlanders dat zelf aangeeft zich eenzaam te voelen. 10% van de Nederlandse bevolking geeft aan zich vaak eenzaam te voelen. Dit is een verdubbeling ten opzichte van meetjaar 2003 (5%). Eenzaamheid treft niet alleen ouderen: 12% van de 18–24 jarigen geeft aan zich vaak eenzaam te voelen.

78

Kan de minister toelichten hoe de oprichting van regionale academische werkplaatsen kan leiden tot een beter bereik en ondersteuning van kinderen van migrantenouders?

In de academische werkplaatsen diversiteit werken universiteiten/hogescholen, jeugdprofessionals en gemeenten samen aan een beter bereik en een effectieve hulpverlening aan migrantenkinderen en ouders. Onderzoekers gaan op lokaal en regionaal niveau aan de slag met vragen vanuit de praktijk, van professionals of gemeenten. De praktijk leert kritischer te kijken naar het eigen werkproces: gebruiken we wel methoden en werkwijzen met het meeste effect bij deze doelgroep en beschikken we wel over voldoende personeel met de juiste competenties? De kennis die in de academische werkplaats wordt ontwikkeld wordt tevens benut om bestaande opleidingen van nieuwe professionals te versterken. Een werkplaats wint aan betekenis als de doelgroepen (kinderen en migrantenouders) betrokkenheid ervaren bij de werkplaats. Hierbij is de communicatie tussen de deelnemende partijen en communicatie met de doelgroepen van belang. De kinderen en ouders zelf worden daarom dan ook bij de academische werkplaats betrokken. Daarnaast wordt ter ondersteuning aan de werkplaatsen een multi-etnisch coachingsteam gevormd, met expertise op het gebied van interculturele communicatie.

79

In hoeverre vindt de minister een nationaal opvoeddebat een taak van de overheid en denkt de minister dat enkel een conferentie dit zal aanzwengelen?

In de motie Sterk² c.s. heeft uw Kamer om de organisatie van een Nationaal opvoeddebat gevraagd. Het opvoeddebat moet met ouders, (brede) scholen en sport- en buurtverenigingen op lokaal niveau worden gevoerd. De overheid kan hierin een faciliterende rol vervullen. In het hele land worden al diverse initiatieven genomen. Deze lokale initiatieven worden momenteel geïnventariseerd. Een aantal van deze initiatieven zullen op de website www.opvoeddebat.nl onder de aandacht worden gebracht. Tijdens de conferentie worden deze initiatieven gepresenteerd en kunnen gemeenten de voorbeelden gebruiken voor de invulling van hun lokale debat (zie ook het antwoord op vraag 26).

80

Welke maatregelen is de minister voornemens te nemen om de kindvriendelijke inrichting van wijken richting gemeenten te realiseren?

Een kindvriendelijke inrichting van wijken wordt het beste door kinderen, jongeren en ouders zélf vormgegeven door ze hierbij te betrekken en een stem in te geven. Ik stimuleer dat door jaarlijks een prijs uit te reiken aan

¹ Motivation (2008): Geloof jij dat je betrokken bent?: Sociale issues in de samenleving. Een onderzoek door Motivation in opdracht van het Leger des Heils.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 XVII, nr. 12

een gemeente die het beste vorm geeft aan jongerenparticipatie. De leef-omgeving van kinderen moet niet alleen kindvriendelijk maar ook gezinsvriendelijk zijn. De landelijke jeugdmonitor wordt regelmatig verbeterd en met nieuwe gegevens aangevuld. Ik wil bezien in hoeverre het mogelijk is om in de jeugdmonitor ook gegevens op te nemen over de kind- en gezinsvriendelijkheid van de gemeenten. Op deze wijze wordt het mogelijk dat gemeenten zich kunnen vergelijken met andere gemeenten. Samen met de gemeenten en andere actoren wil ik dan bezien hoe gemeenten van elkaar kunnen leren en welke verbeteringen gerealiseerd kunnen worden.

81

Onder hoofdstuk 3 (beleidsmaatregelen) wordt een groot aantal voorstellen gedaan om specifiek beleid te voeren voor gezinnen. Het gros van de maatregelen wordt echter uitgevoerd door de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) (zoals de kinderopvang en het ouderschapsverlof). Kan de minister uiteenzetten hoe zijn rol is bij de invoering en uitvoering van deze maatregelen? Kan de minister op al deze maatregelen aangeven op welke wijze hij bij de totstandkoming betrokken is geweest en op welke wijze hij in de latere fases betrokken zal blijven?

Met de instelling van een programmaminister voor Jeugd en Gezin heeft het kabinet bewust gekozen voor een nieuwe werkwijze, die regie, samenwerking en het overstijgen van deelbelangen in het belang van de jeugd en hun gezinnen mogelijk maakt. De minister voor Jeugd en Gezin is verantwoordelijk voor het kader waarbinnen kinderen in Nederland gezond en veilig kunnen opgroeien en gezinnen goed kunnen functioneren. Ten aanzien van een aantal relevante beleidsterreinen is de minister medebetrokken, zoals voor kinderopvang. Deze medebetrokkenheid krijgt vorm door intensief overleg met de betrokken bewindslieden over de dossiers.

Deze aanpak is ook leidend voor de totstandkoming en uitvoering van het gezinsbeleid. Alle in de nota «de kracht van het gezin» genoemde maatregelen worden dan ook in onderlinge samenhang en samenwerking voorbereid en uitgevoerd. Een goed voorbeeld is de conferentie Werkende Gezinnen, welke op initiatief van het Programmaministerie voor Jeugd en Gezin in samenwerking met de ministers van OCW en SZW is georganiseerd.

82

Onder hoofdstuk 3 (beleidsmaatregelen) wordt een groot aantal voorstellen gedaan om specifiek beleid te voeren voor gezinnen. Het gros van de maatregelen wordt echter uitgevoerd door de ministeries van OCW en SZW (zoals de kinderopvang en het ouderschapsverlof). Kan de minister uiteenzetten waarom het ministerie voor Jeugd en Gezin (JenG) relatief weinig maatregelen voorstelt? Is het waar dat het ministerie voor Jeugd en Gezin als enige maatregelen het Kindgebonden Budget, de Centra voor Jeugd en Gezin en een aantal overleggen heeft genomen?

Dit kabinet kiest voor een expliciet en samenhangend gezinsbeleid. Versterken van de eigen kracht van gezinnen staat daarbij voorop. Gezinnen krijgen meer tijd, ruimte en ondersteuning om hun opvoedende taken goed te kunnen vervullen.

In de nota wordt de visie van het kabinet gegeven en is een analyse van de belangrijkste ontwikkelingen en aandachtspunten voor het beleid voor de komende jaren beschreven. Deze visie en analyse hebben tot verschillende nieuwe beleidsvoorstellen geleid. De nota «de kracht van het gezin» plaatst deze maatregelen in een samenhangend kader. Het Kindgebonden Budget en de laagdrempelige opvoedondersteuning via de Centra voor

Jeugd en Gezin zijn inderdaad belangrijke instrumenten om gezinnen te versterken.

Ook de voorstellen rond verbetering van de combinatie van gezin en werk, kind en scheiding, gezinsvriendelijke gemeenten en de opvoedebatten dragen bij aan een samenhangend gezinsbeleid.

De nota heeft ook een agenderend karakter waar hij ingaat op signalen van gezinnen en professionals, zoals bij uitstel van ouderschap en opvoeding.

83

In hoeverre is het spreken over een harmonieuze combinatie van arbeid en zorg realistisch? Waarom is het gegeven dat de arbeid van ouders een negatieve rol kan spelen voor de zorg voor kinderen in de nota vrijwel afwezig? Is het spreken over een combinatie van arbeid en zorg niet misleidend, aangezien gesuggereerd wordt dat beide activiteiten volledig worden ondernomen terwijl feitelijk door arbeid een deel van de verantwoordelijkheid voor zorg op derden wordt afgeschoven?

In meer of minder sterke mate hebben ouders te allen tijde arbeid en zorg gecombineerd. Belangrijk is uiteraard een goede balans tussen arbeid en zorg. Ouders noch hun kinderen moeten door de combinatie van deze zorg met een carrière buitenshuis overbelast raken. Dit is niet alleen maar in de nota benadrukt, maar blijkt ook uit de grote investeringen die dit kabinet heeft getroffen om de opvoeding van kinderen maar ook de combinatie van gezin en werk te ondersteunen. Indien ouders ervoor kiezen een deel van de zorg uit te besteden, of de zorg volledig op zich te nemen is dit een goed recht van de ouders en kan dit bijdragen aan de positieve ontwikkeling van ouders en kinderen. De verantwoordelijkheid voor (de opvoeding van) hun kinderen dragen de ouders uiteraard zelf.

84

Welke maatregelen is de minister voornemens te nemen om de «cursus relatievaardigheden» te ondersteunen? Is de minister van mening dat hier een taak voor de overheid ligt? Gaan de acties van deze minister inderdaad niet verder dan het aangekondigde overleg met de beroepsgroepen en een folder?

Uit onderzoek blijkt dat juist chronische, heftige conflicten in gezinnen voor kinderen grote gevolgen hebben. Tegelijkertijd gaat de aandacht meestal uit naar het moment dat die gevolgen zichtbaar en merkbaar zijn. Er is vaak ook terughoudendheid om ouders aan te spreken in dit soort situaties. Het nadeel van deze «aanpak» is dat er reeds schade bij een kind is en dat niet preventief wordt ingezet.

Met het gewoner worden van een gang naar een Centrum voor Jeugd en Gezin voor opvoedvragen zal het ook normaler worden op dit punt ondersteund te worden.

Voor de overige acties verwijs ik naar de nota gezinsbeleid en voorts naar het antwoord op vraag 23.

85

Is het experiment al gestart voor de regeling die het werken in deeltijd voor sollicitatieplichtige alleenstaande ouders financieel aantrekkelijk maakt? Wanneer kan de Kamer de resultaten van dit experiment verwachten?

Het experiment bevordering arbeidsinschakeling alleenstaande ouders is per 1 januari 2009 van start gegaan. Aan het experiment ligt de afspraak uit het Coalitieakkoord ten grondslag dat er een regeling komt die werken in deeltijd financieel aantrekkelijk maakt voor sollicitatieplichtige alleenstaande ouders.

Voor 1 oktober 2009 krijgt de Kamer een tussentijdse evaluatie toegestuurd over de eerste resultaten van het experiment. Het eindrapport over de effecten van het experiment zal voor 1 oktober 2011 aan de Kamer worden aangeboden.

86

Kan de minister reageren op de uitspraken gedaan in het programma Netwerk van 7 januari jl. waarin een maatschappelijk werker zegt dat er al 15 jaar aandacht is voor het kind bij een scheiding vanuit de jeugdhulpverlening?

Ik waardeer de inzet van medewerkers in de jeugdzorg enorm. Het is mij bekend dat werkers in de jeugdzorg dit individueel oppakken of het meenemen in een breder palet van hulp. Dit bleek ook uit een inventarisatie naar hulpaanbod bij (echt)scheiding en omgang, die Regioplan beleidsonderzoek in 2005 heeft uitgevoerd¹.

Uit dezelfde inventarisatie bleek dat er maar weinig gericht aanbod op het terrein van scheiding bestond. Het is van belang dat jeugdzorg aandacht heeft voor problemen rond scheiding. Meer specifiek geldt dit voor omgangsbegeleiding.

Ik heb daarom de provincies door middel van het Landelijk beleidskader Jeugdzorg 2009–2012 gevraagd aan te geven hoe zij met de vraag bij scheiding naar bijvoorbeeld omgangsbegeleiding omgaan.

87

Hoe verdedigt de minister het stimuleren van arbeidsdeelname van beide ouders vanuit het perspectief van het kind? Beseft de minister welke risico's dit beleid kan hebben voor het welzijn van kinderen? Mag op grond van dit beleid geconstateerd worden dat de minister het welzijn van het kind gebaat acht met arbeidsdeelname van beide ouders? Zo nee, is de minister van mening dat de overheid zich daarom afzijdig moet houden van dergelijke risicovolle stimuleringsmaatregelen?

Ondersteuning van de keuzevrijheid die ouders hebben om gezin en werk op een goede manier in balans te brengen zie ik wél als een van de doelstellingen van het gezinsbeleid. Een goede balans impliceert dat ook rekening wordt gehouden met het welzijn van de kinderen, en dat de ontwikkeling van kinderen en ouders positief wordt beïnvloed.

88

Ontstaat er door afbouw van de overdraagbare algemene heffingskorting en introductie van een inkomensafhankelijke combinatiekorting een ongeachtvaardigde ongelijkheid tussen gezinnen waar beide ouders buitenshuis werken en gezinnen waar één ouder buitenshuis werkt? Waarom is de inkomensafhankelijke combinatiekorting niet aan leeftijd gebonden, terwijl de overdraagbare algemene heffingskorting slechts tot vijf jaar geldt?

Het afbouwen van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting en de introductie van de inkomensafhankelijke combinatiekorting (IACK) zijn beide maatregelen die beogen de arbeidsparticipatie te stimuleren. Wel is er in het Coalitieakkoord een uitzondering gemaakt voor gezinnen met jonge kinderen (gezinnen met een kind van 5 jaar of jonger) en voor partners die geboren zijn voor 1 januari 1972.

De IACK is eigenlijk een uitbreiding van de oude aanvullende combinatiekorting. In het Belastingplan 2008 wordt dan ook gesproken over «het versterken van de inkomensafhankelijkheid van de aanvullende combinatiekorting». De IACK stimuleert de minstverdienende partner tot meer (uren) werken, terwijl de oude aanvullende combinatiekorting de minstverdienende partner alleen stimuleerde óm te gaan werken.

¹ www.regioplan.nl/gfx/content/Eindrapport%20hulpaanbod%2014%20december%202005.pdf

De inkomensafhankelijke combinatiekorting is wel aan leeftijd gebonden. Om voor de IACK in aanmerking te komen moet het jongste kind jonger dan 12 jaar zijn.

Het kabinet heeft een afweging gemaakt tussen inkomensbeleid voor gezinnen met kinderen en het stimuleren van arbeidsparticipatie. Daarin passen niet alleen bovengenoemde maatregelen, maar ook de introductie van het kindgebonden budget.

89

Hoe verenigt de minister zijn stelling dat keuzevrijheid uitgangspunt van beleid is met de mededeling dat keuzevrijheid voor ouders met kinderen boven vijf jaar meer beperkt wordt? Hoe neutraal is dit gezinsbeleid?

Ouders moeten in staat worden gesteld om zelf te kiezen hoe zij gezin en werk willen combineren. De overheid wil de verschillende keuzemogelijkheden zo goed mogelijk faciliteren, wat niet betekent dat zij in staat is om alle keuzen te ondersteunen, onder meer met het oog op de houdbaarheid van onze sociale voorzieningen.

Zoals in de nota «de kracht van het gezin» uiteen gezet is het doel van gezinsbeleid om de eigen kracht van gezinnen te versterken. Zelfredzaamheid van gezinnen is dus belangrijk. Vanaf het moment dat een kind vijf jaar – en daarmee schoolplichtig is – ontstaat meer ruimte om werk en gezin te combineren en mag ervan worden uitgegaan dat bijvoorbeeld alleenstaande ouders weer beter in staat zijn om in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.

90

Met betrekking tot het ingrijpen in de opvoedingssituatie meldt de minister dat er sprake moet zijn van snel en adequaat handelen. Kan de minister een reactie geven op de uitspraken in het programma Netwerk van 7 januari jl. waarin jeugdhulpverleners aangeven dat er (ook na de Savanna-zaak) nog steeds meerdere instanties bij een probleemgezin over de vloer komen die dat niet van elkaar weten? Wat is de minister voornemens hieraan te doen?

Mijn streven is dat iedereen die werkt met gezinnen met meervoudige problemen gaat werken volgens de aanpak 1 gezin, 1 plan. Dit voorkomt dat hulpverleners niet van elkaar weten wat ze doen en stimuleert hulpverleners om niet alleen naar het afzonderlijke kind of de ouder(s) kijken, maar een samenhangend hulpplan te maken voor het hele gezin. Essentieel hierbij is duidelijkheid over welke instelling binnen de jeugdketen verantwoordelijk is voor het goed verlopen van de integrale ondersteuning van de jeugdige en het gezin. In het wetsvoorstel Centra Jeugd en Gezin stel ik gemeenten verantwoordelijk voor het maken van bindende afspraken hierover met partijen in de jeugdketen. Het wetsvoorstel ligt nu voor advies bij de Raad van State. Daarnaast is het wetsvoorstel Verwijsindex risicojongeren (VIR) naar de Tweede Kamer gezonden. Dit elektronische hulpmiddel brengt risicomeldingen van hulpverleners, zowel binnen gemeenten als over gemeentegrenzen heen, bij elkaar en informeert hulpverleners onderling over hun betrokkenheid bij jongeren. Tot slot ondersteun ik hulp- en dienstverlenende instanties, gemeenten en provincies via experimenten, werkplaatsen bij de G27, het inventariseren en verspreiden van best practices om innovatieve en onconventionele oplossingen te vinden voor het snel, adequaat en op maat helpen van gezinnen met meervoudige problemen. Hierin treed ik gezamenlijk op met mijn collega-minister van WWI via de wijkenaanpak.

91

Kan de minister een overzicht geven van het besluitvormingsproces dat vooraf gaat aan het ingrijpen in de opvoedingssituatie? Meer specifiek,

wanneer moet de overheid ingrijpen, welke omstandigheden zijn hiervoor van belang?

In zijn algemeenheid worden zaken waarvan blijkt dat het nodig is om in te grijpen in de opvoedingverantwoordelijkheid van ouders, als zorgwekkend gemeld bij het AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling). Dat gebeurt meestal door mensen met een professionele relatie met het kind of de ouders zoals onderwijzer, huisarts, hulpverlener. Het AMK, dat onderdeel is van het bureau jeugdzorg, doet onderzoek en biedt zo nodig hulp aan. Weigeren de ouders deze hulp en zijn er naar de mening van hulpverleners van het AMK/bureau jeugdzorg concrete bedreigingen in zijn ontwikkeling, dan wordt de Raad voor de Kinderbescherming ingeschakeld voor nader onderzoek. Deelt de raadsonderzoeker de mening van het AMK/bureau jeugdzorg dan zal ook deze de ouders bewegen hulp in het vrijwillige kader in te roepen. Als de ouders dat weigeren, legt de Raad voor de Kinderbescherming de zaak voor aan de kinderrechter met het verzoek een kinderschermingsmaatregel te treffen.

Van belang zijn dus:

- Concrete bedreigingen in de ontwikkelingen van een kind, en
- De ouders zijn niet bereid de voor de opheffing van die bedreiging(en) passende zorg te aanvaarden.

92

De stijgende prijzen in de kinderopvang, het niet indexeren van de uurprijs en de weinige rechten (enkel het adviesrecht) van ouders in de oudercommissies zorgen dat de kinderopvang steeds duurder wordt, zeker voor de laagste en middeninkomensgroepen. Wat gaat de minister doen om te voorkomen dat de laagste en middeninkomensgroepen hiervan de dupe worden en ouders hierdoor genoodzaakt zijn om te stoppen met werken?

Het kabinet heeft een samenhangend pakket aan maatregelen genomen om de groei van de uitgaven voor kinderopvang beheersbaar te houden. Randvoorwaarde daarbij is de toegankelijkheid van de opvang voor alle inkomensklassen. De maatregelen zijn beschreven in een brief van staatssecretaris Dijkzwa van OCW van 20 juni 2008 (Kamerstukken II, 2007–2008, 31 322, nr. 25). Alle partijen (overheid, ouders, opvangorganisaties en werkgevers) leveren een bijdrage. De bijdrage van de ouders wordt gerealiseerd via een verhoging van de bijdrage van de ouders in de kosten van de opvang. Daarvoor is de tabel voor de kinderopvangtoeslag zodanig aangepast, dat sprake is van een even grote procentuele verhoging van de kosten voor alle ouders voor het eerste kind. Alle ouders dragen op deze manier naar rato bij aan de kostenstijging. De lage inkomens gaan er zowel in absolute bedragen, als in procenten van het besteedbaar inkomen minder sterk op achteruit dan de hogere inkomens. In vergelijking met de situatie bij de start van het kabinet komt er fors geld bij voor de kinderopvang. De uitgaven aan de kinderopvang komen met het pakket maatregelen in 2011 op het structurele niveau dat het kabinet heeft beoogd met het coalitieakkoord. Ook na de ingrepen draagt de overheid nog steeds veruit het grootste deel van de kosten voor kinderopvang.

93

De huidige ontwikkelingen in het kinderopvangbeleid hebben tot gevolg dat ouders dit jaar ten opzichte van vorig jaar meer moeten betalen voor de kinderopvang. Welke gevolgen heeft dit voor de arbeidsparticipatie van ouders en wat het oordeel van de minister hierover?

Zie het antwoord op vraag 7 en vraag 92.

94

Hoe is de discrepantie te verklaren tussen hetgeen wat in de nota staat over de kinderopvangbijdrage en het onderzoek van de FNV en de MOgroep, waarin staat dat ouders, door de stijging van de uurprijs in de kinderopvang en de verplichte afname van uren, tussen de 50 en 100 euro per maand extra kwijt zijn, bovenop de al eerder aangekondigde verhoging van de kinderopvangbijdrage voor ouders en ongeacht het gezinsinkomen?

Bij brief van 3 december 2008 (Kamerstukken II, 2007–2008, 31 322, nr. 44) heeft staatssecretaris Dijkema van OCW de Tweede Kamer geïnformeerd over de relatie tussen de gegevens uit het onderzoek van de FNV en de MOgroep kinderopvang en bevrozing van de maximum uurprijs in 2009 op een bedrag van € 6,10. De belangrijkste conclusies uit de brief zijn:

- de effecten van de verhoogde prijzen op de koopkracht en de arbeidsparticipatie zijn afhankelijk van het aantal afgenomen uren, het gezinsinkomen en het gekozen type opvang. De effecten zijn dus per gezin verschillend. De effecten zijn onder meer het gevolg van de aanpassing van de tabel voor de kinderopvangtoeslag per 1 januari 2009, waartoe het kabinet als onderdeel van het pakket maatregelen heeft besloten en
- de mate waarin ouders te maken krijgen met extra kosten als gevolg van het bevrozen van de maximum uurprijs, wordt mede bepaald door de keuzen van de ondernemers. In het algemeen kan gezegd worden dat de bevrozing van de maximum uurprijs alleen extra kosten met zich meebrengt voor ouders die gebruik maken van opvang met een uurprijs die ligt tussen € 6,10 en € 6,33. Indien de indexering wel zou zijn toegepast, zou de maximum uurprijs zijn uitgekomen op € 6,33. Prijzen boven € 6,33 zouden dus ook na indexering niet voor een toeslag in aanmerking komen.

Voor verdere achtergronden verwijs ik naar de inhoud van de brief van 3 december 2008.

95

In het licht van het onderzoek van de FNV en de MOgroep waaruit blijkt dat vele ouders, ongeacht het gezinsinkomen, tussen de 50 en 100 euro per maand extra kwijt zijn aan de kosten van kinderopvang. Hoe gaat de minister c.q. het kabinet ervoor zorgen dat de kinderopvang betaalbaar en toegankelijk is voor iedereen?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar mijn reactie op vraag 94.

96

Gezien de enorme wachtlijsten in de kinderopvang en de buitenschoolse opvang, die vaak niet inzichtelijk zijn voor ouders en gemeenten, wat gaat de minister c.q. het kabinet eraan doen om de kinderopvang toegankelijker te maken?

Het kabinet is van oordeel dat de kinderopvang, ook na doorvoering van de maatregelen beschreven in de brief van 20 juni 2008, financieel toegankelijk is voor alle inkomensgroepen.

Daarnaast voert het kabinet beleid om de wachtlijsten in de kinderopvang te bestrijden. Bij brief van 5 november jl. heeft staatssecretaris Dijkema van OCW een beschrijving gegeven van de actuele stand van zaken van de maatregelen uit haar plan van aanpak ter bestrijding van de wachtlijsten in de kinderopvang (Kamerstukken II, 2008–09, 31 322, nr. 40 en 2007–08, 28 447, nr. 147). Dit betreft onder meer een tijdelijke subsidie-regeling voor uitbreiding van de huisvestingscapaciteit en de oprichting van het Netwerkbureau Kinderopvang. Dit Netwerkbureau is op

1 september jl. gestart en ondersteunt op praktische en oplossingsgerichte wijze kinderopvangorganisaties, scholen en gemeenten en dergelijke waar mogelijk bij het realiseren van meer capaciteit in de kinderopvang.

97

Wat gaat de minister doen aan het verschil in ongelijkheid bij studerende ouders, aangezien de studiefinanciering geen rekening houdt met het hebben van kinderen, ten opzichte van andere uitkeringen? Is de minister c.q. het kabinet bereid studerende ouders tegemoet te komen in de kosten van kinderen? Zo ja, hoe en zo nee, waarom niet?

Er is geen sprake van ongelijkheid voor studerende ouders ten opzichte van andere uitkeringen. Studenten met kinderen krijgen namelijk bovenop de basisbeurs een toeslag voor het onderhoud van kinderen, de zogenaamde éénoudertoeslag. Deze toeslag bedraagt € 428,21 per maand. Daarnaast ontvangt de student met ouders die een inkomen hebben tot circa € 33 000,- ook een aanvullende beurs en kunnen zij daarbovenop lenen tot het normbudget. Voor studenten in het hoger onderwijs geldt dat zij ook een collegegeldkrediet kunnen aanvragen. Tenslotte ontvangen zowel de studenten in het hoger onderwijs als de deelnemers in het mbo-bol een ov-studentenkaart met een tegenwaarde van € 78,18 per maand. Daarmee komt het inkomensniveau van deze studenten op hetzelfde niveau als dat van andere uitkeringsgerechtigden. Ik ben daarom van mening dat er geen sprake is van ongelijkheid.

98

Op pagina 58 haalt de minister een onderzoek aan naar de wensen van ouders met opvoedingsvragen. Hieruit blijkt dat zij ook behoefte hebben aan internetfora. Vindt de minister het een taak van de overheid om deze fora te ondersteunen?

Ik vind het een taak van de overheid om te bevorderen dat ouders goede toegang hebben tot (deskundige) informatie bij al hun vragen rondom de opvoeding, op een manier die aansluit bij hun behoefte en het huidige tijdsbeeld. Informatie voorziening via internet kan daar niet in ontbreken. Om die reden heb ik ook de ontwikkeling van het programma voor digitale opgroei- en opvoedingsondersteuning Hallo Wereld ondersteund. Ouders kunnen hier, laagdrempelig, terecht voor al hun vragen rondom gezond opgroeien en opvoeden. Hun vragen worden beantwoord door een e-team van deskundigen werkzaam bij 10 landelijke kennis en expertise centra w.o. het Voedingscentrum, Trimbos en het NJi. Verder zijn er natuurlijk ook nog diverse gemeentelijke portals met informatie over opvoedingsvragen.

99

Hoeveel Centra voor Jeugd en Gezin kent Nederland op dit moment en hoeveel hiervan behelzen enkel een loketfunctie? Hoeveel Centra voor Jeugd en Gezin zijn erin geslaagd om fysiek in de centra zelf, meerdere partners onder te brengen?

Zoals ik in het algemeen overleg met de vaste kamercommissie voor Jeugd en Gezin (over o.a. de voortgangsrapportage Jeugd en Gezin) op 21 januari jongstleden heb aangegeven waren er op 31 december 2008 41 gemeenten die aangaven over een Centrum voor Jeugd en Gezin te beschikken. Nadere inventarisatie wijst uit dat nog 5 andere gemeenten in 2008 een Centrum voor Jeugd en Gezin hebben geopend; de teller stopt eind december 2008 op in totaal 46 gemeenten. De gemeenten richten de Centra voor Jeugd en Gezin in volgens het Basismodel CJG. Dat betekent dat de bestaande en nieuwe initiatieven

meer bevatten dan alleen een loketfunctie. De vijf WMO-functies, het gebundelde (opvoed- en opgroei) hulpaanbod van jeugdgezondheidszorg en maatschappelijk werk, en de bijbehorende schakeling naar Bureau Jeugdzorg en het onderwijs maken allemaal deel uit het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het is thans niet bekend hoeveel gemeenten ervoor kiezen meerdere partners fysiek in één gebouw onder te brengen.

100

Ouders maken graag gebruik van digitale opvoedingsinformatie. In hoeverre wordt de betrouwbaarheid en effectiviteit gemeten van digitale informatie, bijvoorbeeld door het Nederlands Jeugd Instituut (NJI)? Komen ouders daadwerkelijk bij deskundige opvoedingsinformatie terecht?

Het is een verantwoordelijkheid van de overheid om betrouwbaar en deskundig advies op een aansprekende, laagdrempelige manier voor de burger te ontsluiten. Tegen die achtergrond heb ik, zoals ook al aangegeven in het antwoord op vraag 98, de ontwikkeling van het digitale voorlichtingsprogramma Hallo Wereld ondersteund. Een basisvoorziening-betrouwbare bron- op internet. De inhoud van het programma wordt geleverd door de 10 aangesloten kennis en expertise instituten w.o. ook het NJi. De informatie is daarmee volgens de laatste inzichten en stand der wetenschap: dus betrouwbaar. Het betreft een innovatief project. Om die reden ben ik een meerjarig onderzoekstraject gestart waarin ik het bereik, de waardering en de effectiviteit van het programma laat onderzoeken. De onderzoeksresultaten dragen bij aan het verder optimaliseren van de digitale informatievoorziening van de burger. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het consortium van RIVM en VU/EMGO.

101

Wanneer verwacht de minister een reactie te kunnen geven op de healthy marriage programma's en de mogelijke toepassing ervan in Nederland?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar mijn reactie op vraag 23.

102

In hoeverre hebben de contacten van de minister met beroepsorganisaties van advocaten en mediators een vrijblijvende status? Ziet de minister mogelijkheden tot het maken van concrete afspraken?

In mijn reactie op deze vraag ga ik er vanuit dat u doelt op afspraken met het oog op de rol die mediators en advocaten hebben bij het betrekken van kinderen bij het scheidingsproces. Vanuit het ministerie van Justitie vindt regelmatig overleg plaats met deze beroepsgroepen. Als belangrijke schakel in de scheidingsafwikkeling zijn zij ook nauw betrokken bij de ontwikkeling van verbetervoorstellen op het terrein van echtscheiding, zoals deze door de staatssecretaris van justitie zijn aangekondigd in haar brief van 24 oktober 2008 (TK 2008–2009, 31 753, nr. 1). Het draagvlak onder deze beroepsgroepen voor de plannen om tot een doelmatig en bevredigende scheidingsafwikkeling te komen is groot. Nu de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding ouders verplicht aan te geven hoe hun kind betrokken is geweest bij het opstellen van het ouderschapsplan en daarnaast advocaten en mediators worden betrokken bij de uitwerking van de verdere verbeteringvoorstellen, acht ik nadere concrete afspraken op dit punt niet nodig.

103

Is er op het gebied van relatiebemiddeling en ondersteuning behoefte aan een register van erkende professionals? Hoe wordt de kwaliteit van deze

activiteiten momenteel gewaarborgd?

Aanbieders van relatiebemiddeling en ondersteuning hebben een diverse oorsprong en achtergrond. Zowel vanuit het maatschappelijk werk, psychologenpraktijken, en mediators zijn er aanbieders actief. Soms zijn er verschillen in de fase waarin ze ondersteunen, soms ook niet. Alle sectoren hebben een beroepsvereniging met eigen beroepscode en eigen registers (zoals het Nederlands Instituut voor Psychologen, het Nederlands Mediation Instituut en de Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers).

104

Is de minister van mening dat omgangsbegeleiding onder de verantwoordelijkheid van de provinciale jeugdzorg behoort te vallen aangezien er in de nota staat dat als er sprake is van ernstigere problematiek «omgangsbegeleiding binnen het stelsel van de jeugdzorg in het vizier» komt? Bent u van mening dat er een recht op omgangsbegeleiding bestaat?

Omgangsbegeleiding valt onder de verantwoordelijkheid van de provinciale jeugdzorg als het gaat om problematische omgang, een verstoorde opvoedsituatie, die tot dusdanig ernstige opgroei- en opvoedproblemen leidt, dat zij niet vanuit het gemeentelijk gefinancierde aanbod geleverd kan worden.

Omgangsbegeleiding is in beginsel dan een onderdeel van het jeugdzorgaanbod waar op grond van de Wet op de jeugdzorg een recht op bestaat. Ik wil wel benadrukken dat ouders primair zelf de verantwoordelijkheid hebben om na een scheiding sprake te laten zijn van gedeelde zorg en het bevorderen van een band met de ex-partner.

105

Is de minister van mening dat het versterken van de betrokkenheid van kinderen niet alleen bij de scheiding wenselijk is en dat ook uitbreiding van de rechten van kinderen bij zaken als uithuisplaatsing aan de orde is? Zo nee, waarom niet? Kunt u uw antwoord toelichten?

De rechten van kinderen bij uithuisplaatsing via een bureau jeugdzorg zijn geregeld in de Wet op de jeugdzorg en het daarop gebaseerde Uitvoeringsbesluit Wet op de jeugdzorg. Het bureau jeugdzorg moet een indicatiebesluit nemen waarin wordt vastgesteld dat de jeugdige is aangewezen op verblijf bij pleegouders of een accommodatie. Ook als ouders met een uithuisplaatsing instemmen, is er een indicatie benodigd. Steeds moet er een hulpverleningsplan worden opgesteld. Zowel over het indicatiebesluit als over het hulpverleningsplan vindt er overleg plaats met de cliënt. In deze situaties is ook instemming van een cliënt met een hulpverleningsplan noodzakelijk. Afhankelijk van de leeftijd en ontwikkeling van een kind wordt met hem over het indicatiebesluit en het hulpverleningsplan gesproken, en is deze degene die moet instemmen, naast zijn wettelijk vertegenwoordiger.

Bij een uithuisplaatsing in het kader van een kinderbeschermingsmaatregel (de ondertoezichtstelling) is toestemming van de kinderrechter vereist. Aan een besluit over een gedwongen uithuisplaatsing gaat een zitting van de kinderrechter vooraf. Het kind wordt hiervoor uitgenodigd, altijd als het 12 jaar is of ouder; jongere kinderen *kunnen* worden opgeroepen. Het kind is dan in staat zijn of haar mening hierover te geven. Naar mijn mening volstaat deze regeling.

106

Is de minister van mening dat in het kader van het creëren van voldoende plaatsen waar omgangsbegeleiding mogelijk is het opnemen van een passage in het «landelijk beleidskader Jeugdzorg» waarin provincies

gewezen worden op hun verantwoordelijkheden tot een voldoende aanbod in alle provincies zal gaan leiden? Zo ja, wanneer verwacht de minister dat dit resultaat bereikt zal zijn? Zo nee, waarom volstaat u met het opnemen van een passage in «landelijk beleidskader Jeugdzorg»?

Ik heb er vertrouwen in dat het opnemen van de passage in het *Landelijk beleidskader Jeugdzorg 2009–2012* zal leiden tot aanbod dat past bij de vraag. Zoals ik schreef bij vraag 104, kan omgangsbegeleiding een onderdeel zijn van het jeugdzorgaanbod waar op grond van de Wet op de jeugdzorg een recht op bestaat. Dit moet voldoende kader bieden zijn om het aanbod voldoende te laten zijn.

Ik verwacht van de provincies dat zij dit aanbod gedurende de periode 2009–2012 ook zullen realiseren. Mocht blijken dat dit niet het geval is, dan zal ik de desbetreffende provincie(s) hierop aanspreken.

107

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) biedt het kader voor de lokale invulling van ondersteuning rond relatieproblemen en echtscheiding. Zijn er al voorbeelden van invulling van deze ondersteuning door middel van de Wmo?

Verschillende gemeenten bieden informatie rond relatieproblemen en scheiding of leiden naar aanbod toe. Ook biedt het maatschappelijk werk vaak ondersteuning op dit vlak. Dit gebeurt vaak nog niet onder de noemer van de Wmo, maar het gebeurt wel. De aangekondigde handreiking in het kader van de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin kan zorgen voor een meer gestructureerde aanpak.

108

Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat de Eigen Kracht-conferentie in elke provincie ingezet kan worden ter voorkoming van een dreigende uithuisplaatsing?

Onderstaande passage heb ik in het *Landelijk beleidskader Jeugdzorg 2009–2012* opgenomen om hen te bewegen de Eigen Krachtconferenties verder te verspreiden: «Het instrument «Eigen Kracht-conferentie» is geen hulpverleningsmethodiek, maar een besluitvormingsproces dat burgerschap genereert rond gezinnen die in moeilijkheden verkeren. Onderzoeken waarderen het effect van «eigen kracht conferenties» als veelbelovend. Omdat kinderen en ouders er mee zijn geholpen, het burgerschap stimuleert en omdat hiermee de kans kleiner wordt dat kinderen een beroep doen op de jeugdzorg, stimuleren provincies gemeenten eigen kracht conferenties en andere hulp- en ondersteuningsvormen te organiseren, waarin de positie van het netwerk van het gezin wordt versterkt».

109

Wanneer er sprake is van verschuiving van de voogdij van de ouders en Bureau Jeugdzorg naar de pleegouders wordt de pleegzorgvergoeding en dus ook de pleegzorgbegeleiding vaak stopgezet. Er is immers geen indicatie vanuit Bureau Jeugdzorg (ook niet in het vrijwillig kader als er geen hulvraag is). Wat gaat de minister doen om ervoor te zorgen dat pleegouders toch pleegzorgvergoeding krijgen, ondanks dat Bureau Jeugdzorg geen bemoeienis meer heeft?

Als één ouder de voogdij krijgt, blijft er recht op pleegvergoeding bestaan. Er verandert dan niets voor de pleegouders. Als er sprake is van twee-oudervoogdij dan vervalt het recht op pleegvergoeding. Dit punt neem ik mee in het onderzoek naar de samenloop van kinderbijslag, kindertoeslag (kindgebonden budget) en pleegvergoeding. Zie verder het antwoord op vraag 1.